

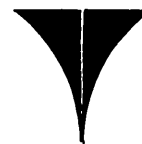

Verlag
over het Bestuur
en de Toestand der Zaken
van de
Stad Turnhout

door het College van Burgemeester en Schepenen
aan de Gemeenteraad voorgedragen
in zijn zitting van 4 Oktober 1948

Mijnheren,

*In uitvoering van artikel 70 der Gemeentewet
hebben wij de eer Ued. hierbij verslag uit te
brengen over het Bestuur en de toestand
der Stadszaken in het tijdperk
van 1 September 1947 tot
31 Augustus 1948*

TITEL I

STAAT DER BEVOLKING

Aantal inwoners op 31 December 1947 : Mannen	: 15.760
Vrouwen	: 16.182
	<hr/>
	31.942

Burgerlijke Stand

Jaar	Geboorten			Overlijdens		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
1946	374	325	699	182	151	333
1947	334	324	658	173	149	322
Verschil	—40	—1	—41	—9	—2	—11

Meer geboren dan overleden

Jaar	Aantal
1946	366
1947	336
Verschil	—30

Doodgeboren

(niet inbegrepen in geboorten of overlijdens)

Jaar	Aantal
1946	37
1947	31
Verschil	—6

In 1947 zijn in onze Stad :

105 personen overleden die niet tot onze bevolking behoren;
205 kinderen geboren die niet tot onze bevolking behoren.

In 1947 zijn :

28 personen elders overleden, die tot onze bevolking behoren;
15 kinderen elders geboren, die tot onze bevolking behoren.

Tussen de 848 geboorten waren 9 onwettige kinderen, waarvan

6 mannelijke
3 vrouwelijke

Ouderdom der overledenen

In 1947 overleden in onze Stad :

	Mannen	Vrouwen
beneden 1 jaar	32	15
van 1 tot 10 jaar	11	5
van 11 tot 15 jaar	5	0
van 16 tot 20 jaar	3	2
van 21 tot 50 jaar	29	24
boven de 50 jaar	135	138
	<hr/> 215	<hr/> 184

Tijdstip van overlijden

In 1947 overleden in de maand :

	Mannen	Vrouwen
Januari	21	20
Februari	25	23
Maart	15	18
April	19	12
Mei	17	13
Juni	23	14
Juli	18	19
Augustus	13	10
September	10	14
Oktober	22	13
November	15	10
December	17	18

Oorzaken van overlijden

In 1947 overleden aan :

	Mannen	Vrouwen
Diphterie	1	0
Tuberculose van de ademhalingsorganen	12	8
Alle andere tuberculose	6	2
Poliomyelitis acuta	1	0
Andere besmettelijke en parasitaire ziekten	2	1
Kanker en kwaadaardige gezwellen	27	20
Niet-kwaadaardige gezwellen of niet gespecificeerde	3	0
Suikerziekte	0	5
Algemene ziekten en chronische vergiftigingen	2	1
Inwendige schedelwondingen	18	17
Niet tuberculeuze meningitis	2	3

Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen	9	3
Hartziekten	39	52
Ziekten van het bloedvatensstelsel	6	11
Acute bronchitis	2	1
Chronische bronchitis	1	3
Pneumonie	8	11
Ziekten van het ademhalingsstelsel buiten tuberculose	6	1
Diarrhee en enteritis (beneden 2 jaar)	2	3
Diarrhee en enteritis (boven 2 jaar)	0	1
Appendicitis	1	2
Lever- en galziekten	6	6
Ziekten der spijsvertering	8	3
Uro-genitaal-ziekten	5	0
Nephritis	8	6
Zwangerschap, kraambed en puerperiom	0	3
Huidziekten, beenderensstelsel	2	0
Aangeboren zwakte e.a.	12	4
Ouderdom	9	14
Gewelddadige dood (zelfmoord, ongeval, twijfel)	11	3
Niet omschreven oorzaak (plotselinge dood)	6	0
	<hr/> 215	<hr/> 184

Huwelijken

In 1947 werden 270 huwelijken gesloten.

Ouderdom der gehuwden

	Mannen	Vrouwen
minder dan 18 jaar	1	7
van 18 tot 21 jaar	18	68
van 21 tot 25 jaar	106	107
van 25 tot 30 jaar	91	57
van 30 tot 35 jaar	22	7
van 35 tot 50 jaar	26	21
boven de 50 jaar	6	3
	<hr/> 270	<hr/> 270

Echtscheidingen

In 1947 werden 3 echtscheidingen uitgesproken.

Erkende en gewettigde kinderen

Werden in 1947	Mannelijk	Vrouwelijk
gewettigd en erkend in huwelijksakte	8	5
erkend na het opmaken van de geboorteakte	5	0
	<hr/>	<hr/>
	13	5

Woonstveranderingen

Kwamen zich te Turnhout vestigen :	Mannen	Vrouwen
a) uit andere gemeenten van het Rijk	377	410
b) uit het buitenland :		
Duitsland	1	10
Nederland	20	19
Zwitserland	3	1
Belg. Congo	1	2
Frankrijk	0	1
Oostenrijk	0	1
	<hr/>	<hr/>
	402	444
Gingen zich elders vestigen :		
a) in andere gemeenten van het Rijk	475	538
b) in het buitenland :		
Engeland	1	4
Nederland	4	7
U. S. A.	2	5
Kanada	0	1
Brits-Indië	0	1
Frankrijk	0	2
Argentinië	4	2
	<hr/>	<hr/>
	486	560

Ouderdomspensioenen

Aantal nieuwe aanvragen	Mannen	Vrouwen
in 1947 afgewerkt op 31-12-'47	88	69
Aantal hangende dossiers op 31-12-'47	12	23
	<hr/>	<hr/>
	100	92

Nationaliteit

In 1947 :
bekwamen 11 personen de Belgische nationaliteit;
verloren 2 personen de Belgische nationaliteit.

Registers van de Burgerlijke Stand

De registers blijven steeds met de meeste zorg gehouden. Het advies van de heer Prokureur des Konings was dan ook zeer goed.

TITEL II

GEMEENTEBESTUUR

Gemeenteraad

Samenstelling

De gemeenteraad bleef — ongewijzigd, — samengesteld als volgt :

Hr. Bauweraerts Henri, Burgemeester
Hr. Buyckx Jos, Schepen
Hr. Crols Gustaaf, Schepen
Hr. Peeters Louis, Schepen
Mevr. Dergent-Bouvin Ther., Schepen
Hr. Breugelmans Frans, Raadslid
Hr. Van Heupen Jos, Raadslid
Hr. Hens August, Raadslid
Hr. Joosten Gustaaf, Raadslid
Hr. Claessens Alfons, Raadslid
Hr. Van Houtven Alfons, Raadslid
Hr. Croenen Bernard, Raadslid
Hr. Kennis Alois, Raadslid
Hr. Janssen Alfons, Raadslid
Hr. Van Gool Jos, Raadslid
Hr. La Planche Romain, Raadslid
Hr. Hendrickx Jos, Raadslid
Hr. Roelants John, Raadslid
Hr. Janssens Eugene, Raadslid

Zittingen

Van 1-9-'47 tot 31-8-'48 hield de Raad 14 zittingen.
Hierbuiten werden nog volgende zittingen gehouden :

Verenigde commissiën van Financiën,
Openbare Werken en Feestelijkheden : 1 zitting
Commissie van Onderwijs : 2 zittingen
Commissie van de Foor : 1 zitting
Commissie van Openbare Werken : 2 zittingen
Commissie van Financiën : 1 zitting
Verenigde commissie van Financiën en
Openbare Werken : 1 zitting
Commissie van Politie : 1 zitting
Commissie van Gemeentepensioenen : 1 zitting

College van Burgemeester en Schepenen

Samenstelling

Het Schepencollege bleef — ongewijzigd, — samengesteld als volgt :

- Hr. Bauweraerts Henri, Burgemeester : algemeen bestuur, betwiste zaken, openbare gezondheid, politieaangelegenheden.
Hr. Buyckx Jos, Schepen : financiën, begroting, rekening, belastingen, kermisfoor.
Hr. Crols Gustaaf, Schepen : openbare werken en landbouw, gebouwen, wegenis, riolering, waterleiding, uitspreidingsveld, verlichting, handel, nijverheid, markten.
Hr. Peeters Louis, Schepen : openbaar onderwijs, schone kunsten, teken- en muziekacademiën, feestelijkheden.
Mevr. Dergent-Bouvin Th., Schepen : burgerlijke stand, maatschappelijke werken, pensioenkas.

Zittingen

Van 1-9-'47 tot 31-8-'48 hield het College 53 zittingen.

Personeel — Burelen

Secretarie

- Op 8 Juni 1948 overleed te Turnhout, in de ouderdom van 48 jaar, de heer MARSBOOM Joannes Baptista, Stadssecretaris. Gedurende de periode 1-9-'47 — 31-8-'48 hadden volgende personeelswijzigingen, benoemingen en bevorderingen plaats:
- 30-1-'48 : benoeming tot klerk op de secretarie : dhr. Marcel Sas, tijdelijke bediende sedert 24-12-'41.
30-1-'48 : bevordering tot opsteller met ingang van 1-1-'48 dhr. Marcel Sas, klerk ten vasten titel in zelfde Raad benoemd.
30-1-'48 : bevordering tot klerk met ingang van 1-1-'48 dhr. Jos Van Even, indienst der stad sedert 1932.
2-3-'48 : overplaatsing van dhr. Joris Verheyen, klerk, van de dienst der Openbare Werken naar de Secretarie.
30-6-'48 : benoeming (bij bevordering) tot Stadsecretaris van dhr. Frans Peeters, in dienst der stad sedert 1927.
30-6-'48 : bevordering tot Bureelhoofd van dhr. August Goossens, in dienst der stad sedert 1939.
Op 31-8-1948 is de dienst der Secretarie als volgt samengesteld :

- Stadssecretaris : Mr. Frans Peeters
Bureelhoofd : Mr. August Goossens
Onderbureelhoofd : Mr. Karel Geerts
Opsteller : Mr. Marcel Sas
Klerken : Mr. Jos Jacobs
 Mr. Joris Verheyen
 Mr. Jos Van Even
Boden-stadswerkman : Louis Lavrijsen
 Frans De Bondt
Bode-chauffeur : Frans Dierckx

De burelen van het bureelhoofd en de secretarie werden door de zorgen van de diensten der openbare werken gemoderniseerd en verbeterd, terwijl de kasten vervangen werden door stalen meubelen van de firma Robberechts te Turnhout.

Sociale Dienst

Een bestendig bureel voor sociale dienst werd op het « Steentje » ingericht. Op 30-12-1947 werd Mej. Verelst T. Ph., sociale assistente, als dusdanig vast benoemd om deze dienst te verzekeren. Mej. Jans Simonne, stagedoende sociale assistente, doet sedert enkele maanden haar stage op deze stedelijke dienst. Zij bereidt thans haar proefschrift voor en zal weldra haar eindexamen gaan afleggen.

Burgerlijke Stand & Bevolking

- 30-1-'48 : benoeming van drie klerken, n.l. dhr. Jos Van den Kerkhof, tijdelijk in dienst sedert 1942; Matthé Marcel, tijdelijk in dienst sedert 1942; Verboren Karel, tijdelijk in dienst sedert 1944; allen met ingang van 1-1-'48 vast benoemd.
14-5-'48 : bevorderd tot opsteller : Mr. Jos Van den Kerkhof, vaste klerk sedert 1-1-'48; Matthé Marcel, eveneens vaste klerk sedert 1-1-'48.
Op 31-8-1948 is de dienst van de Burgerlijke Stand en Bevolking als volgt samengesteld :
- Bureelhoofd : Mr. Antoon Sels
Onderbureelhoofd : Mr. Frans Jacobs
 Mr. Jos Maes
Opstellers : Mr. Van den Kerkhof Jos
 Mr. Matthé Marcel
Klerk : Mr. Karel Verboren
- Voor de diensten der Volkstelling werden verscheidene tijdelijke bedienden in dienst gesteld.

Ontvangerij

Deze dienst wordt steeds waargenomen door :
Stadsontvanger : Mr. Florent Dieltiens
Onderbureelhoofd : Mr. Jos Gils

Openbare Werken

Administratie :

30-1-'48 : benoeming van klerken :
dhr. Frans Compeers, tijdelijk in dienst der stad sedert 1941.

dhr. Joris Verheyen, in dienst gekomen 16-2-'48.
dhr. Henri Machielsen, in dienst gekomen 1-3-'48.

30-1-'48 : bevordering tot opsteller van dhr. Frans Compeers
Op 2-3-'48 werd de heer Verheyen overgeplaatst naar de secretarie.

Op 31-8-'48 is de dienst der Openbare Werken samengesteld als volgt :

Ingenieur-Bestuurder : Mr. Gaston De Geeter
Onderbureelhoofd : Mr. Karel Bauweraerts
Opsteller : Mr. Frans Compeers
Klerk : Mr. Henri Machielsen
Hulp-klerk : Mr. Louis Cuynen

Technisch Bureel :

30-12-'47 : benoeming tot Conducteur van dhr. Jan Savelkoel, tijdelijk in dienst sedert 1942.

30-12-'47 : benoeming tot Klerk-tekenaar dhr. René Starckx, tijdelijk in dienst sedert 1946.

Op 31-8-'48 is het technisch bureel samengesteld als volgt :

Ingenieur-Bestuurder : Mr. G. De Geeter
Conducteur : Mr. Jan Savelkoel
Tekenaar : Mr. René Starckx
Tijdelijk tekenaar : Mr. Gerard Marijnissen

Werkliedenpersoneel :

Bij beslissing van de Hogere Bestuurlijke Overheid werd, met ingang van 1 Januari 1947, de getalsterkte van het werkliedenpersoneel vastgesteld op 73.

Bevoorradingdienst

Door het geleidelijk afschaffen der ravitaillering zijn de diensten der Bevoorrading gedurende dit jaar gedurig aan verminderd geworden zodat op 31-8-'48 nog slechts 6 bedienden in dienst zijn. Dhr. Jos Van Hest is dienstleider.

Politie

31-12-'47 : benoeming van 18 politieagenten. — Van deze benoemingen werden er 6 verbroken.

31-12-'47 : bevordering van dhr. Jan Dergent tot Adjunct Commissaris

7- 6-'48 : bevordering van dhr. Louis Goossens tot Politie-Inspecteur.

7- 6-'48 : benoeming van 7 politieagenten.
2 politieagenten werden dit jaar op pensioen gesteld.

Het korps is op 31-8-'48 samengesteld als volgt :

Politiecommissaris : Mr. Van Calster Corneille
Adjunct-Commissarissen : Mr. Stuyck Henri
Mr. Dierckx Frans
Mr. Dergent Jan

Politie-Inspecteurs : Mr. Van Even Leopold
Mr. Goossens Louis

Politie-Brigadier : Mr. Vos August

Hierbij : 9 agenten 1e klas
24 agenten 2e klas

Personeel — Algemeen

Sedert 1-1-'48 werden de nieuwe wedde-barema's voor het personeel toegepast, en dit met ingang — en terugwerkende kracht, — vanaf 1-1-'46.

Een commissie van pensioenen werd samengesteld onder voorzitterschap van Mevr. Dergent-Bouvin, Schepen, ten einde de toestand der Stedelijke Pensioenkas te onderzoeken en de pensioenen der Stadsbeambten en agenten aan te passen aan de huidige economische toestand.

Eretekens

Verschillende eretekens werden ook dit jaar weerom uitgereikt aan leden van Bestuur en Personeel :

Zo werd aan de heer Burgemeester de rang van Ridder in de Kroonorde toegekend voor diensten aan het land bewezen als militair. (Besl. Prins Regent 3.4-'48).

Dezelfde onderscheiding viel ook de heer Stadsingenieur te beurt om zelfde redenen. (Besl. Prins Regent dd. 8-4-'48).

De Heer Kan. Jansen, Stadsarchivaris, werd bevorderd tot Officier in de Kroonorde, wegens zijn lange jaren dienst tot bevordering van cultuur en wetenschappen. (Besl. 30-6-'48).

De heer Jos Pittomvils, Politieagent, mocht wegens zijn voorbeel-

dig en moedig gedrag tijdens de bezetting de volgende eretekens ontvangen : Ridder in de orde van Leopold II met palm

Oorlogskruis 1940 met palm

Medaille van de Weerstand

Voor ruim 40 jaar dienst ontving de Stads-kuisvrouw Van Dun Elisa de medaille 1e klas, evenals de politieagent Andries Alfons, die voor ruim 35 jaar dienst dezelfde onderscheiding mocht in ontvangst nemen.

Kiezerslijsten

Op 20 September 1947 werden de Parlements en Gemeentekiezerslijsten (mannen) herzien; deze herziening werd bepaald gesloten op 10 December 1947.

Parlementskiezers :

mannen :	9.548
vrouwen :	35
	<hr/>
totaal :	9.583

Gemeentekiezers (mannen) : 9.489

TITEL III

STADSFINANTIEN

Gewone Begroting

Ontvangsten

	Rekening '47	Begroting '48
Aandelen, Fonds der Gemeenten,		
Rijksbijdragen	3.014.142,04	3.964.992,00
Gemeentebelastingen		
Opcentimes	5.163.850,00	9.500.420,00
Rechtstreekse Belastingen	14.487,00	1.399.000,00
Onrechtstreekse Belastingen	1.246.449,60	1.221.000,00
Patrimonium der Gemeente	3.239.084,05	4.226.777,00
Gemeentebedrijven	1.861.909,25	1.823.000,00
Openbare Onderstand	1.292.041,34	1.295.850,00
Openbare Gezondheid	190.877,65	1.337.540,00
Eredienst	6.720,00	6.720,00
Openbaar Onderwijs	6.262.207,50	6.217.160,00
Kunsten, Wetenschappen	93.798,00	321.356,00
Burgerlijke Stand en Bevolking	36.757,00	41.500,00
Politie, brandweer, verlichting	3.562,50	12.000,00
Pensioenen	344.467,40	155.000,00
Schuld	128.436,08	128.435,00
Andere Ontvangsten	56.160,96	60.000,00
Saldo der vorige dienstjaren	19.369.328,24	9.179.461,00
	<hr/>	<hr/>
Totalen :	43.183.611,37	41.053.211,00

Uitgaven

	Rekening '47	Begroting '48
Algemeen Bestuur	5.049.688,79	2.451.720,00
Allerhande inningskosten	433.998,60	626.000,00
Gemeentelijk patrimonium	1.603.563,69	1.649.500,00
Gemeentebedrijven	997.450,69	1.188.000,00
Openbare Onderstand	3.984.802,16	5.103.677,00
Openbare Gezondheid	1.107.617,85	1.164.910,00
Wegen en Openbare Werken	3.998.221,73	4.455.100,00
Eredienst	152.887,50	162.387,00
Openbaar Onderwijs :		
Lager Onderwijs	6.987.256,82	7.611.500,00
Adultenscholen	108.880,00	—

Middelbaar Onderwijs	45.000,00	45.000,00
Technisch Onderwijs	142.500,00	147.500,00
Hoger Onderwijs	2.000,00	2.000,00
Allerhande uitgaven	649.284,40	891.800,00
Kunsten en Wetenschappen	530.978,31	974.013,00
Landbouw	14.500,00	8.500,00
Burgerlijke Stand en Bevolking	506.409,55	808.090,00
Politie, Brandweer	3.005.151,31	3.646.330,00
Pensioenen	1.599.878,50	910.000,00
Schuld	2.124.270,14	2.731.563,00
Andere Uitgaven	6.171.016,90	5.963.500,00
Saldo der vorige dienstjaren	1.964.860,74	189.488,00
Totalen :	41.189.217,68	40.730.578,00

Buitengewone Begroting

Ontvangsten

	Rekening '47	Begroting '48
Gemeentelijk patrimonium	313.139,00	6.878.340,00
Wegen en Openbare Werken	853.778,36	680.000,00
Openbaar onderwijs		124.500,00
Leningen	8.675.500,00	14.662.229,00
Allerlei ontvangsten	5.329.015,80	4.683.500,00
Saldo der vorige dienstjaren	3.207.535,85	255.500,00
Totalen :	18.378.969,01	27.284.069,00

Uitgaven

	Rekening '47	Begroting '48
Gemeentelijk Patrimonium	11.615.461,11	18.774.340,00
Wegen en Openbare Werken	2.051.369,30	3.200.000,00
Openbaar Onderwijs	450.000,00	507.500,00
Leningen	3.478.300,00	4.362.229,00
Allerlei uitgaven	171.496,90	75.000,00
	17.766.627,31	26.919.069,00

TITEL IV

OPENBARE ONDERSTAND

Commissie van Openbare Onderstand Turnhout

Samenstelling

Voorzitter : dhr. Alfons Verwaest, Nijveraer, Gasthuisstraat
 Leden : dhr. August Aerts, Hovenierstraat
 dhr. Crols Jos, Oude Vaartstraat
 dhr. Dierckx Jos, Otterstraat
 dhr. Hens August, Papenstraatje
 dhr. Van Heupen Jos, Maasstraat
 dhr. Van Hoppe Martin, Akkerpad
 dhr. Janssen Alfons, Tramstraat
 Secretaris : dhr. Frans Marsboom, Dierckxstraat
 Ontvanger : dhr. Frans Bauweraerts, Hannuitstraat
 Opstellers : dhr. Alois Wouters, Oude Vaartstraat
 dhr. August Luyts, Patersstraat
 Aalmoezenier : Gasthuis : E.H. Goetschalckx
 Godshuis : E.H. Eyckens

Eigendommen

Commissie : Geen vervreemding van eigendommen.
 Buitengewone houthak bracht op de som van
 115.350 fr.
 Begijnhof : Een perceel bouwland werd verkocht aan N.V. Coppens, voor uitbreiding van bedrijf, ter somme van
 43.170 fr.

Giften en Legaten

Aan Commissie : een naamloze gift van 1000 fr.
 Aan Begijnhof : een naamloze gift van 8000 fr.

Afleg en aanleg van kapitalen

Commissie : jaarkorting ener oude lening : 5.100 fr.
 Begijnhof : jaarkorting ener oude lening : 8.700 fr.
 Uitgelote stukken :
 Commissie : 15.960 fr.
 Begijnhof : 10.972,50 fr.
 Wederaangekochte stukken :
 Commissie : 15.387,65 fr.
 Begijnhof : 9.841,65 fr.
 Van de kapitalen van het Begijnhof werd afgenomen,
 om de gewone dienst te dekken, de somme van
 133.251,22 fr.

Rekeningen 1947

Commissie : Gewone dienst :	ontvangsten :	8.103.311,20
	uitgaven :	6.814.004,63
	Boni :	1.289.306,57
Buitengewone dienst :	ontvangsten :	264.036,51
	uitgaven :	566.175,65
	mali :	302.139,14
Begijnhof : Gewone dienst :	ontvangsten :	327.550,27
	uitgaven :	327.550,27
Buitengewone dienst :	ontvangsten :	335.275,27
	uitgaven :	176.908,32

Begroting 1948

Commissie : In ontvangsten en uitgaven :	8.318.503 fr.
Gewone dienst : de stadstoelage is voorzien tot het bedrag van 2.706.721 fr.	
Buitengewone dienst : de oprichting van een nieuw gezondheidscentrum werd voorzien. Er werd evenwel nog geen krediet voor ingeschreven.	
Begijnhof : Gewone dienst : ontvangsten en uitgaven :	365.760 fr.
Buitengewone dienst : ontvangsten :	602.349 fr.
uitgaven :	272.385 fr.

Verleende onderstanden in 1947

Steun in gelden :	1.492.688 fr.
Geneesmiddelen aan zieken ten huize :	23.988,25 fr.
Kraamvrouwen :	675 fr.

Godshuis

Personeel : Aalmoezenier : E. H. Frans Eyckens	
E. Zusters Maricollen van het Moederhuis Waasmunster	
Ouderlingen : Mannelijke :	49
Vrouwelijke :	19

Weeshuis

Personeel : Zelfde als voor Godshuis
Weeskinderen : 11
In 1947 werden in het Godshuis opgenomen : 7 mannen
2 vrouwen
Geen nieuwe weeskinderen werden opgenomen.
In de huizekens der Begijnendreef werden 3 nieuwe gezinnen van ouderlingen opgenomen.

Begijnhof

Aantal bewoners : E. Zusters :	11
Leken :	110

Gasthuis

Personeel : Aalmoezenier : E.H. E. Goetschalckx
E. Zusters : Augustinessen
Een bediende van de C.O.O. werd aangeduid om de zieken in te schrijven en de rekeningen op te maken.
Patiënten : 4.407 waaronder voor
Heelkundige bewerkingen : 3.325
Totaal verblijfsdagen : ± 67.000
Al werd alles wat mogelijk was gedaan om de plaatsruimte uit te breiden (lokalen van de Steunbedeling als ziekenkamers ingericht) toch blijft er steeds een nijpende nood aan ligplaatsen. De oprichting van het nieuwe geneeskundig centrum is van dringende noodzakelijkheid.
Bijstandswoonst : De prijs van de onderhoudsdag werd bij Besluit van de Prins Regent vastgesteld op 65 fr. voor het jaar 1947. Uit dien hoofde werden ingevolge de wet op de Bijstandswoonst 67.473 fr. ingevorderd.

Gezondheidscentrum

Op 30 Juni 1947 bracht zijne Exc. A. Verbist, Minister van Volksgezondheid en van het gezin, een bezoek aan het gasthuis met het oog op het oprichten van een nieuw gezondheidscentrum, studie waarmede de C.O.O. zich reeds geruimen tijd bezig houdt.
Na een ontvangst ten stadhuize werden de uitgestalde plannen bezichtigd in 't Kursaal; het gasthuis werd bezichtigd alsook de bestemde terreinen voor het nieuwe centrum op het einde der Rubensstraat. De heer Minister bracht een bijzondere hulde aan het opofferend werk der Eerwaarde Gasthuiszusters.
Op het stadhuis werd aan de Heer Minister en zijn gevolg een lunch aangeboden door de C.O.O.; hieraan namen talrijke personaliteiten van de Stad en de Streek deel.

TITEL V

EREDIENST

Parochie van de H. Petrus

Geestelijkheid:

Pastoor-Deken : E.H. Wouters
Onderpastoors : E.H. Huybrechts
E.H. Delaet
E.H. Deckers
E.H. Van Ael

Kerkfabriek

Voorzitter : Mr. Joseph Ceulemans
Leden : Mr. Caron René
Mr. Verwaest Joseph
Mr. Raskin Justin
Mr. Dierckx Fernand
Mr. Boone François
Mr. Dierckx Albert
Mr. Princen Alfred
Mr. Schijvens (E.H.)

Rekening 1947

ontvangsten : 119.114 fr.
uitgaven : 115.658 fr.
boni : 3.455 fr.

Begroting 1949

ontvangsten : 117.549 fr.
uitgaven : 116.356 fr.
boni : 1.593 fr.

Eigendommen en goederen

Zonder verandering:

Giften en legaten

Zonder verandering

Uitvoering van bijzondere werken:

Geen

Parochie van het Heilig Hart

Geestelijkheid

Pastoor : E.H. Van Assche
Onderpastoors : E.H. Masui
E.H. Ruts

Kerkfabriek

Voorzitter : Mr. A. Verwaest
Leden : Mr. J. Boone
Mr. J. Sak
Mr. A. Boone
Mr. R. Goossens
Mr. P. Jansen
Mr. F. Versteyleen
Mr. J. Wens
Mr. J. Thijs

Rekening 1947

ontvangsten : 120.449,70 fr.
uitgaven : 119.524,70 fr.
boni : 925,00 fr.

Begroting 1949

ontvangsten : 147.767,00 fr.
uitgaven : 147.590,00 fr.
boni : 177,00 fr.

Eigendommen en goederen

Ongewijzigd

Giften en legaten

Geen

Uitvoering van bijzondere werken

Geen

Parochie van O.L. Vrouw Middelaers

Geestelijkheid

Pastoor : E.H. Misonne Hubert
Onderpastoors : E.H. De Ley J. M.
E.H. Horsten A.

Kerkfabriek

Voorzitter : Mr. Jules Van Gestel
Leden : Mr. Boeckx Eugeen
Mr. Dubois Eugeen
Mr. Proost Jozef
Mr. Thijs Jozef
Mr. Stoops Karel
Mr. Boone Albert
Mr. Stappaerts Jozef
Mr. Deckx Constant

Rekening 1947

ontvangsten : 99.995,79 fr.
uitgaven : 99.944,57 fr.
boni : 51,22 fr.

Begroting 1949

ontvangsten : 123.311,22 fr.
uitgaven : 123.136,00 fr.
boni : 175,22 fr.

Eigendommen en goederen

Ongewijzigd

Giften en legaten

Geen

Uitvoering van bijzondere werken

Mazoutinstallatie geplaatst voor verwarming der kerk 105.000 fr.
Vijf nieuwe altaren in de kerk (Gift).
Plein vóór de kerk werd door de zorgen en voor rekening der
Stad gekasseid.

Parochie Goddelijk Kind Jezus (Oosthoven)

Geestelijkheid

Pastoor : E.H. Vermeir
Onderpastoor : E.H. De Rop R.

Kerkfabriek

Voorzitter : Mr. L. Baeyens
Leden : Mr. J. Van Ostade
Mr. L. Van Gorp
Mr. A. Peenen
Mr. R. De Ridder

Rekening 1947

ontvangsten : 32.330,39 fr.
uitgaven : 32.265,75 fr.
bonie : 64,64 fr.

Begroting 1949

ontvangsten : 29.293,74 fr.
uitgaven : 29.182,00 fr.
boni : 111,74 fr.

Eigendommen en goederen

Ongewijzigd

Giften en legaten

Geen

Uitvoering van bijzondere werken

Onderhoudswerken aan verf voor ± 4.500 fr. aan de kerk.
De Pastorij, eigendom der Stad, werd door Stadszorgen volledig
hersteld.

Historiek

Op Sinksen werd een Maria-kapelleke ingehuldigd ter streek
Baerle-Heide.

Parochie O. L. Vrouw (Sevendonk)

Geestelijkheid

Pastoor : E.H. Van der Auwera

Kerkfabriek

Voorzitter : Mr. Van den Brandt Adriaan

Leden : Mr. Dierckx Frans
Mr. Dierckx Karel
Mr. Claessens Jozef
Mr. Caers Jozef

Rekening 1947

ontvangsten : 35.976,29 fr.
uitgaven : 35.828,84 fr.

boni : 147,45 fr.

Begroting 1949

ontvangsten : 68.174,45 fr.
uitgaven : 67.943,20 fr.

boni : 231,25 fr.

Giften en legaten

Geen

Eigendommen en goederen

Ongewijzigd

Uitvoering van werken

Geen

TITEL VI

OPENBAAR ONDERWIJS

A. GEMEENTESCHOLEN

Leerkrachten

Gemeentemeisjesschool — Gemeentestraat

Bestuurster : Mej. Adriaenssens Maria

Lagere School : Mej. Daemen Anna
Mej. Segers Gerarda
Mevr. Meurrens-Venmans
Mej. Van Micrlo A.
Mej. Gervais Maria

Bewaarschool : Mej. Van de Gejuchte E.
Mej. Van de Heyning M.

Bijzondere leermeesteres Huishoudschool :
Mej. Van den Broeck M.
benoemd in de raad van 30 Juni 1948

Gemeentjongensschool — Prinsenstraat

Bestuurder : Mr. Teuns Alfons

Lagere School : Mej. Proost Maria
Mej. Van den Broeck Josepha
Mr. Van Oosten Jos
Mr. Dubois Marcel
Mr. Van Dooren Leo
Mr. Raeymaekers Louis
Mr. Van Gerven Jos
Mr. Sterkens August
Mr. Van Tilborg Henri
Mr. Regemeutter Flor.
Mr. Boenders Louis

Gemeentjongensschool — Begijnendreef

Bestuurder : Mr. Henri Nuyens

Lager Onderwijs : Mr. Van Thielen
tijdelijke leerkracht: plaats te begeven

Bewaarschoolonderwijs : Mej. Van Hoogthen Maria
benoemd in de raad van 28-8-1948

De heer Jan De Vocht ging dit jaar op pensioen. Hij was onderwijzer sinds 1-10-1915 en sedert 18-9-'31 schoolhoofd der School Begijnendreef.

B. AANGENOMEN SCHOLEN

De aangenomen scholen voor het schooljaar 1947-'48 zijn :

Aangenomen jongensschool Schoolstraat
Aangenomen meisjesschool Albertstraat
Aangenomen meisjesschool Klinkstraat
Aangenomen gemengde school Turnhout-Oost
Aangenomen meisjesschool Corbeelsstraat
Aangenomen meisjesschool Tramstraat
Aangenomen meisjesschool Sevendonck
Aangenomen jongensschool Sevendonck
Aangenomen Bewaarschool Herentalsstraat

C. AANNEEMBARE SCHOLEN

Aanneembare meisjesschool Apostoliekenstraat
Aanneembare jongensschool De Nefstraat

Deze laatste school wordt vanaf 1-9-'48 aangenomen school.

D. VRIJ ONDERWIJS

Bewaarschool Beekstraat : E.E. Zusters Dienstmaagden der HH.
Harten

Sint Jozefscollege : EE. PP. Jezuiten, Stokt

Sint Victorsinstituut : EE. BB. van Liefde, Kasteelplein
Lager Onderwijs
Middelbaar Onderwijs
Moderne Humaniora

Instituut H. Graf : Vrije Lagere School
Humaniora (meisjes)
Lagere Normalschool
Middelbare Normalschool
Beroepsschool

Vak- en Nijverheidsschool, Zandstraat

Kant- en Naaischool, Klinkstraat

Huishoudschool, Beekstraat

E. STAATSSCHOOL

Koninklijk Atheneum : Lagere Graad
Middelbare Graad
Atheneum

STATISTIEK VAN HET AANTAL LEERLINGEN EN LEERKRACHTEN

A. Bewaarscholen

Bewaarschool	Gemeentemeisjesschool	Leerlingen	Leerkrachten
		92	2
»	Gemeentjongensschool	42	1
»	Aang. School Schoolstraat	48	2
»	» Albertstraat	98	3
»	» Klinkstraat	34	1
»	» Oosthoven	113	3
»	» Corbeelsstr.	206	5
»	» Tramstraat	336	5
»	» Sevendonck	52	1
»	» Herentalsstr.	220	4

B. Lagere Scholen

Gemeentemeisjesschool Gemeentestraat	168	6
Gemeentjongensschool Prinsenstraat	357	12
Gemeentjongensschool Begijnendreef	84	3
Aangenomen jongensschool Schoolstraat	355	14
» meisjesschool Albertstraat	174	9
» » Klinkstraat	103	4
» » Oosthoven	183	6
» » Corbeelsstr.	278	12
» » Tramstraat	362	14
» Jongensschool Sevendonck	97	3
» meisjesschool Sevendonck	78	4
Aanneembare Jongensschool De Nefstraat	378	11
Aanneemb. Meisjesschool Apostoliekenstr.	281	12
Instituut Sint Victor	584	15
Sint Jozefscollege	103	3
K. Atheneum	334	13
Heilig Graf	337	10

C. Middelbaar Onderwijs

Sint Victor	543	25
Sint Jozefscollege	527	14
K. Atheneum	372	41
H. Graf Humaniora	161	
» Lagere Normalschool	112	
» Middelbare Normalschool	31	78
» Beroepsschool	451	

UITGAVEN VOOR ONDERWIJS IN DE BEGROTING 1948

A. Lagere Scholen

Gemeentescholen :

Verlichting, waterverbruik	73.000
Verwarming, schoonmaak	115.000
Onderhoud lokalen	15.000
Klasbenodigdheden	180.000

B. Bewaarscholen

Verwarming, verlichting, onderhoud	15.000
Onderhoud der lokalen	16.500
Klasbenodigdheden	10.000

C. Middelbaar Onderwijs

Toelage H. Graf	
(Vrij middelbaar onderwijs)	45.000
Technisch onderwijs : toelagen	147.500
Hoger Onderwijs : toelage	
(Vlaamse leergang)	2.000

D. Allerlei uitgaven

Verzekering personeel	8.000
Medisch toezicht: materiaal, dokters	81.500
Subsidies	
aan de Vrije aangenomen scholen	429.000
aan de Vrije bewaarscholen	136.000
aan de aanpassing nieuwe spelling	110.000
Fonds der Meestbegaafden	20.000
Vergoeding school Weelde-Statie	15.000
Aandeel pensioenen der leerkrachten	30.000

Zoals het vorig jaar werd weerom aan de 1e leerling van het 8e studiejaar in de Gemeentescholen het prachtige boek «Turnhout en de Kempen» van de E.H. Kan. Jansen tot prijs gegeven. De Gemeentescholen werden van allerlei moderne leermaterialen voorzien; in de School Begijnendreef werd een bewaarklas volledig ingericht.

MEDISCH SCHOOLTOEZICHT

De dienst van het medisch toezicht werd verzekerd :

a) door een verpleegster tot dit einde benoemd :
de eerste trimester van het schooljaar was hiertoe in dienst Mej. Madeleine van Heuckelen. Na haar ontslag te hebben aangevraagd werd zij na de Kerstvacantie vervangen door Mej. Paula Hermans.

b) door de volgende dokters :

Gemeentemeisjesschool :	Dr. Baert
Gemeentjongensschool Prinsenstraat :	Dr. Oomen
Gemeentjongensschool Begijnendreef :	Dr. Peeters
Aangenomen jongensschool Schoolstraat :	Dr. De Vel I.
Afdeling Patersplein :	Dr. Peeters
Aangenomen meisjesschool Albertstraat :	Dr. Neefs m
» » Klinkstraat :	Dr. Neefs
» » Oosthoven :	Dr. Neefs
» » Corbeelsstraat :	Dr. Baert
» » Tramstraat :	Dr. Oomen
» » Sevendonck :	Dr. Emsens
» jongensschool Sevendonck :	Dr. Emsens
» bewaarschool Herentalsstraat :	Dr. Emsens
Aanneembare jongensschool De Nefstraat :	Dr. Emsens
Aanneembare meisjesschool Apostoliekenstr. :	Dr. Proost F.

Uit de verschillende verslagen van het geneeskundig personeel blijkt dat : de reinheid der schoolgaande kinderen over het algemeen zeer goed is. De tandverzorging laat echter in 't algemeen veel te wensen over. De onderzoeklokalen en toebehoorten zijn goed in orde.

TITEL VII

SCHONE KUNSTEN
WETENSCHAPPEN EN LETTEREN

Stedelijke Muziekacademie

Personeel

Bestuurder :	Mr. E.C. Verrees
Professoren :	Harmonie, samenzang, harmonie orkest
	Notenleer
	Notenleer, samenzang
	Viool-alto
	Viool-cel, contrabas, kamer-muziek
	Houten Blaasinstrumenten
	Koperen Blaasinstrumenten
	Notenleer
	Solozang
Aantal leerlingen :	jongens : 77
	meisjes : 184
	totaal : 261

Rekening 1947

ontvangsten	: 178.135,25
uitgaven	: 178.135,25

Begroting 1948

ontvangsten	: 375.506,00
uitgaven	: 375.506,00

De plechtige proclamatie aan de leerlingen had plaats in de feestzaal « Kursaal » op Zondag 4 Juli 1948.

Stedelijke Tekena cademie

Personeel

Bestuurder :	Mr. Schoeters Frans
Professoren :	Bouwkunde
	Boetseerkunde
	Mr. Schoeters Frans
	Mr. Avonds Victor

Antiek	Mr. Van de Sande A.
Solieden	Mr. Paulussen J.
Tekening in de ruimte	Mr. Eyckens K.
Lijntekening	Mr. Janssens J.
Bouwkunde	Mr. Van de Heyning S.
Lijntekening (waarnem.)	Mr. Flameng
Bode-Opzichter :	Mr. Hendrickx H.

Aantal leerlingen :	jongens : 167
	meisjes : 6
	totaal : 173

Rekening 1947

ontvangsten	: 192.720,36
uitgaven	: 192.720,36

Begroting 1948

ontvangsten	: 360.364,00
uitgaven	: 360.364,00

De plechtige proclamatie aan de leerlingen had plaats in de feestzaal « Kursaal » op Zondag 4 Juli 1948.

Op die zelfde dag had in de lokalen der tekenacademie zelf, Victor Van Halstraat, de tentoonstelling plaats der bekroonde werken van de leerlingen.

Stadsmuseum « Taxandria »

Stadsarchief

Wetenschappelijke Bibliotheek

De Z.E. Heer Kan. Jansen is steeds de ieverige en onvermoeibare Stadsarchivaris en conservator van het Stedelijke Museum.

Onder zijn leiding bloeit het Museum « Taxandria ». Dit jaar zijn weer verschillende prachtige aanwinsten de oudheidkundige schat komen aanvullen. Ook de uitrusting van het museum werd gemoderniseerd door de aanleg van T.L.-lampen.

De Wetenschappelijke boekerij werd zoals elk jaar aangevuld met de meest verscheidene oude en nieuwe werken die op de markt kwamen. Talrijke bezoekers en historische navorsers maken er ruim en dankbaar gebruik van.

Bijgestaan door de zeer bevoegde hulp-archivaris, dhr. Raymond Peeters, wijdt de Z.E. Kan. Jansen zijn dagen aan het onderzoeken, catalogeren en registreren van het zeer omvangrijk archief

dat, dank zij hun arbeid dagelijks ongekende rijkdommen van culturele en historische waarde aan het licht brengt.

Het Stadsmuseum « Taxandria », waar de ieverige conciërge dhr. Van Deun, sedert meer dan een kwart eeuw de grootste reinheid en orde doet heersen, kent langsom meer aantrek van talrijke toeristen, groepen en scholen. Alle bezoekers zijn het er over eens, — en hieronder hebben wij de getuigenis van zeer vooraanstaande en bevoegde conservators van grote musea, — dat ons stedelijk museum enig en van onschatbare waarde is voor de Kempen.

Culturele Kringen

In alphabetische orde vernoemd ontvingen wij van volgende maatschappijen verslag over hun werking gedurende het seizoen 1947-1948 (periode 1-9-'47 - 31-8-'48).

A. Toneelkringen

« Catharina Beersmans Kring »

Het Bestuur was samengesteld als volgt :

Voorzitter :	Hr. Henri Nuyens
Ondervoorzitter :	Hr. Frans Jacobs
Artistiek Leider :	Hr. Leo Van Beek
Schatbewaarder :	Hr. Herman Wouters
Secretaris :	Hr. Marcel Sas
Leden raadgevers :	Hr. Rik Bockx Hr. Jef Nauwens Hr. Em. Van Mechelen Hr. Edm. Van Ael

Volgende opvoeringen werden gegeven (zaal Amicitia) :

- 23 en 25 Nov. 1947 : « Topaze » (Marcel Pagnol)
- 28 en 30 Dec. 1947 : « Willy's Vrouw » (Reiman & Schwartz)
- 22 en 24 Febr. 1948 : « Overschotje » (D. Nicodemy)
- 19-Maart en 24 Juli : « Huwelijksaanzoek » (Tchecov)
- 7 en 26 Mei 1948 : « Gebroeders Kalkoen » (G. Nielen)

« Federatie van Turnhoutse Toneelverenigingen »

Einde 1947 werd deze Federatie gesticht.

Het Bestuur was samengesteld als volgt :

Voorzitter :	Mr. Jos Mertens
Schatbewaarder :	Mr. P. Dergent
Secretaris :	Mr. Marcel Sas

Verder van elke aangesloten vereniging : 2 bestuursleden
De aangesloten verenigingen waren : Catharina Beersmans Kring, Sancto Bambino's, Het Licht, Kunstverbond, Pogen, Vriendenkring, Xaverianen.

In de schoot der Federatie werd een « Culturele Vereniging Jozef Simons » opgericht, die tot doel heeft de leden van de verschillende kringen nader tot elkaar te brengen, en contact te zoeken met alle intellectuelen tot grotere bloei van het toneellevén te Turnhout.

Deze culturele vereniging richtte 2 voordrachtavonden in :

20.3-'48 : spreker dhr. Marcel Sas, onderwerp : « Schoonheid ».

3-5-'48 : spreker dhr. Leo Van Beek, onderwerp : « Toneel en nog wat... »

De Federatie zorgde voor een huldiging van « Het Kunstverbond » om zijn schitterende prestatie op de nationale toneelwedstrijd te Lier.

« Franciscus-Gezellen »

Proost : E.P. Desiderius o.f.m.

Ledenaantal : 26 spelende leden

Opvoeringen : 28-9 — 5-10 en 12-10-'47 « 'n Half Huis te huur »

revue van dhr. Jos Crols

23-11-'47 « Baas Best en St. Antonius »

28-12-'47 « De Waterduivel »

8 - 2-'48 « De Waterduivel »

4 - 4-'48 « Hallo, met Mars ! »

Verder nog verschillende opvoeringen in omliggende gemeenten.

« Kunstverbond »-Turnhout

Voorzitter :	Hr. Frans De Winter
Sekretaris :	Hr. Ignace Malfet
Schatbewaarder :	Hr. Toon Malfet
Hoofdregrisseur :	Hr. Theo Op de Beek
Raadgevend Bestuurslid :	Hr. Paul Melis

Op Zondag 19 Oktober 1947 trad « Kunstverbond » op te Lier in de nationale Toneelwedstrijd, met « Kinderen van ons Volk ». « Kunstverbond » behaalde de eerste prijs, terwijl Mevr. Alice Steffens en dhr. Theo Op de Beek respectievelijk de prijs van beste speelster en speler bekwamen.

« Kunstverbond » trad 24 maal op te Turnhout en zes maal buiten de Stad.

Vertoningen in het lokaal « Magic » :

12 en 16-10-'47 « Kinderen van Ons Volk » (A. Coolen)

26-10 en 16-11-'47 « Tilly's Tribulaties » (E.W. Schmidt)

9 en 16-11-'47 « De lelijke man » (P. Mossinkoff)

23 en 30-11-'47 « Weldoeners der mensheid » (F. Philippi)

14 en 21-12-'47 « Blijspel op de Golven » (A. Ivers)

- 11 en 18- 1-'48 « Rimboe » (B. Bertina)
 25 en 1- 2-'48 « Het onstuimig hart » (J. Patrick)
 15 en 22- 2-'48 « Huwelijksreis zonder man » (L. Lenz)
 29 en 4- 3-'48 « Hoera Petroleum » (G. Nielen)
 14 en 21- 3-'48 « 10 Kleine Negertjes » (A. Christie)
 4 en 11- 4-'48 « Bazin en Knecht » (Th. Op de Beeck)

« **Toneelkring Het Licht** »

Leiding : dhr. Frans Van Gael
 dhr. Jos Kooreman

Opvoeringen :

- 8 en 9-11-'47 « De Familie Klepkens » (A. Hendrickx)
 17 en 18- 1-'48 « Er staat geschreven... » (J. V. d. Pol)
 28 en 29- 2-'48 « 'n Huis vol herrie » (Stefens & Sinten)
 17 en 18- 4-'48 « Paas Bart » (F. J. Kemp)

« **Pogen** »

Erevoorzitter : dhr. Jos Gils
 Voorzitter : dhr. Jos Leysen
 Sekretaris : dhr. Marcel Smets
 Bibliothecaris : dhr. Al. Van Utrecht
 Schatbewaarder : dhr. P. Dergent
 Regisseur : dhr. Gust Melis

- Opvoeringen : 12-10-'47 « De Komeet komt » (G. Nielen)
 21-12-'47 « Nu syt willecome » (Br. Gummarus)
 8- 2-'48 « Paradijsvogels » (G. Martens)
 7- 3-'48 « Paradijsvogels » (G. Martens)

« **Sancto Bambino's** » (K.W.B.-Oosthoven)

Voorzitter : dhr. J. Van Ostade
 Spelleider : dhr. J. Hendrickx
 Ondervoorzitter : dhr. J. Proost
 Secretaris : dhr. J. Helaers
 Schatbewaarder : dhr. G. Van Wuytswinkel
 Bestuursleden : dhr. J. Van den Borne
 dhr. A. Bax

Opvoeringen :

- « Liezeke van den Brugwachter » (J. Govaerts) werd vier maal opgevoerd in en buiten Turnhout.
 « Haat » (B. Bertina) werd niet minder dan zes maal opgevoerd in en buiten de Stad.

« **Vriendenkring** »

Algemene Voorzitter : dhr. Alois Leysen
 Artistieke Leider : dhr. Frans Joosten
 Eerste Schrijver : dhr. Jan Peeters

Opvoeringen :

- 5 en 12-12-'47 « Boefje Buster »
 20- 4-'48 « Klokslag Middernacht » (F. J. Kemp)

« **Xaverianen** » (Toneelafdeling)

Voorzitter : dhr. L. Haesendonckx

- Opvoeringen : 26-10-'47 « De Zot »
 28-2 en 6- 3-'48 « Ontsporing »

De Xaverianen hebben sedert een paar jaren ook een « Damesafdeling », welke een puike dansgroep heeft samengesteld. Te zamen met deze groep werden een paar goedgelukte bonte avonden gemonteerd.

B. Muziekmaatschappijen

« **De Verenigde Muzikanten** »

Voorzitter : dhr. Fleerackers E.
 Ondervoorzitter : dhr. Van Deun A.
 Schatbewaarder : dhr. Adams R.
 Schrijver : dhr. Hendrickx P.
 Raadslid : dhr. Pelckmans F.

Naast opmarchen door de Stad bij verschillende gelegenheden gaf de muziekmaatschappij der « Verenigde Muzikanten » driemaal publiek concert n.l. op 11 Juli, 15 Augustus en 18 September '48. Ook werd deelgenomen aan de Internationale Muziekwedstrijd te Oud-Turnhout op 30-5-'48 : de 2e prijs voor Stapmarch werd behaald.

« **De Volkswil** »

Voorzitter : dhr. Alf. Van Houtven
 Schrijver : dhr. August Hens

Verscheidene wandel- en wijkconcerten werden gehouden. Op de markt werden 2 publieke concerten gegeven : n.l. op : 30 April en 20 Juli 1948; het Turnfeest der Rode Turners' op 7-8-'48 werd eveneens met een kort concert besloten.

« Lioen » (van de St. Maria Chiro-groep)

Leiding : Z. E. P. Desiderius o.f.m.
Muzikleider : dhr. Dierckx

Verscheidene wandeltochten en uitstappen werden gemaakt. Op de markt werden op 27-6-'48 (Boerenkrijgfeesten) en op 15-8-'48 concerten gegeven.

Het « Lioen » heeft een originele avondverlichting voor uitstappen bij donker; elke uitvoerder draagt een lichtje op de epaulet hetwelk door een kleine batterij wordt gevoed.

« Verbroedering » Harmonika-maatschappij

Voorzitter : dhr. Henri Maes
Muzikleider : dhr. Jos Devoght
Schrijver : dhr. Jos Van Mechelen
Schatbewaarder : dhr. Jan Geerts
Onderchef : dhr. Eugeen Jacobs
Ondervoorzitter : dhr. L. Claessens

Naast verscheidene uitstappen gaf de « Verbroedering » op 26 Juni (Boerenkrijgfeesten) en op 21 Juli concerten op de markt.

« Vermaak na Arbeid »

Voorzitter : dhr. J. Peeters
Ondervoorzitter : dhr. L. Embrechts
Secretaris : dhr. Jan Hendrickx
Penningmeester : dhr. A. Pastijn
Dirigent : dhr. R. Noyen
Raadsleden : dhr. F. Boeckx
 dhr. G. Broeckx
 dhr. L. Claessen
 dhr. J. Seuntiens

Op 26-11-'47 vierde de harmonie haar voorzitter bij zijn 70e verjaardag. Verder werden verschillende uitstappen en wandelconcerten gehouden.

Op 7-4-'48 en op 11-7-'48 werden concerten gegeven op de markt. Er werd deelgenomen aan een groots Festival te Goirle (Nederland) op 15-8-1948.

« Xaverianen » (Harmonie-afdeling)

Voorzitter : dhr. A. Van Echelpoel
Schrijver : dhr. L. Roosen

De harmonie nam deel aan verschillende feestelijkheden van de

« Xaverianen » o.a: bonte avond, en aan allerlei feestelijkheden in de Stad zoals Carnaval, Handelsfoor, Processie...
Op de markt werden publieke concerten ten beste gegeven op 21 Juli en 14 Augustus 1948.

C. Turnkringen

« De Rode Turners »

Voorzitter : dhr. Van Heupen J.
Secretaris : dhr. Beyens A.
Ledenaantal : ± 100

Activiteiten :

7 April 1947 examen van voorturners met goede uitslag afgelegd door verscheidene leden.

Deelname aan Gouwefeest te Niel op 19 en 20 Juli 1947.

Op 7 September 1947 : turnfeest op de Markt.

Van 21 tot 27 September 1947 deelname aan trainingsweek te Antwerpen.

« Kracht en Zwier »

Voorzitter : dhr. Frans Smulders
Secretaris : dhr. Aloïs Pastijn

Activiteiten :

12-10-'47 Bezoek der Eindhovense Turnvereniging.

30-11-'47 45e verjaring van het Clublokaal.

24 en 29-2-'48 Clubkampioenschappen.

10-7-'48 Openluchtfeest op de markt.

« Lenig en Gezwind »

Voorzitter : dhr. Jos In 't Ven
Algemeen Leider : dhr. Jan Van der Flaes
Secretaris : dhr. Jos Willems
Schatbewaarder : dhr. Christiaan In 't Ven
Leider : dhr. K. Aerts
Ondervoorzitter : dhr. E. De Beucker
Toestelmeesters : dhr. H. Van Hoec
 dhr. H. Machielsen
Raadslid : dhr. J. Loyens

Demesafdeling :

Voorzitster : Mevr. Wouters-Verschuere Emma
Secretaris : Mej. Hoefkens M.
Schatbewaarder : Mevr. Aerts-Van Eyck

Leidsters : Mej. Moonen Maria
 Mej. Van der Flaes Im.
 Mej. In 't Ven Maria
 Mej. Van Even Suz.
 Mej. Van Oproy Luc.

Activiteiten :

Op 27-9-'47 werd de veteranen-afdeling gesticht.
op 21-9-'47 deelname aan het persoonlijk gowwkampioenschap te Hemiksem.

11-1-'48 deelname aan Congres der Kath. Antwerpse Turngouw.
18-1-'48 Turnavond in Kursaal.
12-6-'48 medewerking aan het provinciaal nachtfeest in Rivierenhof te Deurne.
13-6-'48 Gouwefeest voor leerlingen te Boom.
4-7-'48 Juffers-bondsfeest der Kath. Turneressen van België — te Turnhout — 24 meisjesturnkringen vertegenwoordigd.
18-7-'48 Gouwefeest te Herentals.
26-7-'48 Leden-bondsfeest te Dendermonde.
1-8-'48 Turnfeest te Westerloo.
8-8-'48 Kempisch verbondsfeest te Beerse.
14-8-'48 Turnfeest op de markt te Turnhout.
Vijf leden der juffers-afdeling verwierven het leidsters-diploma.

D. Verscheidene Culturele Kringen

« De Wielewaal » Ornithologische vereniging

Voorzitter : dhr. W. Paulussen
Secretaris : dhr. A. Waterschoot

Activiteiten :

Zes voordrachten
Tien lessen
Acht geleide uitstappen

« Dodonœa » Bloemenvereniging

Voorzitter : dhr. Paul De Somer
Secretaris : dhr. K. Stefens

Activiteiten :

29-2-'48 Filmvertoning : « Het Lied der Aarde ».
18-4-'48 Smalfilmavond.
23-5-'48 en
1-8-'48 leerwandelingen in de omgeving der Stad.
6-6-'48 uitstap naar Hilvarenbeek, Zundert etc.
12-9-'48 bezoek aan de Luikse Floraliën.
19 en 20-9-'48 Dahliatentoonstelling.

« Fantasia » Koorgezelschap

Leider : dhr. Jan Crols
Aktiviteit : een tiental opvoeringen voor propagandadoeleinden.

« Katholieke Vlaamse Hogeschooluitbreiding »

Voorzitter : dhr. Emiel V. d. Hove d'Ertserijck
Secretaris : dhr. F. Govers
Ledenaantal : 81

Activiteiten :

Dertien voordrachten voor leden.
Lessenreeks in Wijsbegeerte.
Twee openbare voordrachten :
17-2-'48 dhr. Pieter Van der Meer-de Walcheren.
13-3-'48 dhr. Antoon Van Duinkerken.

« Oud-Leerlingenbond Koninklijk Atheneum »

Voorzitter : dhr. Leo Van Beeck
Secretaris : dhr. A. Jacobs

Activiteiten :

6 en 7-9-'47 Litterair Week-end der Jongeren.
19-10-'47 Viering van 20-jarig bestaan.
16-11-'47 Voordracht door dhr. Paepe.
6-12-'47 Sint Niklaasfeest.
7-12-'47 Voordracht d. kunstschilder dhr. Rudolf Meerbergen.
25- 2-'48 Voordracht door dhr. Majoor Aercke.
19- 4-'48 Voordracht door dhr. Nic Van Beek.
24- 4-'48 Geleid bezoek aan atelier van kunstschilder dhr. Jan Vaerten.
3- 6-'48 Voordracht door dhr. Aertsens.

« Sint-Victorskring »

Voorzitter : dhr. Dergent C.
Secretaris : dhr. Beyens F.
Proost : Z. E. H. Vanbroeckhoven
Schatbewaarder : dhr. Hendrickx A.
Raadsleden : dhr. Gils J.
 dhr. Bauweraerts A.
 dhr. Adriaensens L.
 dhr. Hulselmans J.
 dhr. Beyens J.

Activiteiten :

Twaalf voordrachten over verschillende onderwerpen.

Soldatenvoordrachten voor candidaat-recruten.
Soldatenweek voor « M.I.L.A.C. »
Filmweek van 9 tot 16 November 1947.
Fonds der Meestbegaafden.
« Galm » 3 mndl. orgaan van de Kring.

« Turnhoutse Foto & Kinokring »

Algemeen Voorzitter : dhr. L. Van den Hulle
Secretaris : dhr. L. Deroo

Activiteiten :
Fotosalon Juli 1947.
Projectieavond op 22-12-'47.
Nationale Prijskamp « Facineb » Film-festival April 1948.
Verschillende publieke projecties.
Schoolfilm-projectie over Turnhout.

Openbare Boekerijen

Te Turnhout zijn thans drie openbare boekerijen actief, t.w. de « Openbare Aangenomen Boekerij » ter Markt, het « Willemsfonds » in de Broedersstraat, en « De Volkswil » in de Statiestraat. Respectievelijk werden volgend aantal boeken uitgeleend :

Openbare Aangenomen Boekerij :	23.965	boeken
Willemsfonds :	2.950	»
Boekerij de Volkswil :	9.816	»
Totaal :	36.731	uitleningen

TITEL VIII

GEZONDHEIDSDIENST

In 1947 werd een gezondheidscommissie samengesteld met adviserende bevoegdheid inzake volksgezondheid.

Voorzitter : dhr. Van Ussel, E., Geneesheer, Deken Adamsstraat 19.

Secretaris : dhr. Crols J., afgevaardigde van de mutualiteit : Arrondissementsverbond der Christelijke Ziekenkassen, Oude Vaartstraat 29.

Leden : Mevr. Dergent-Bouvin Th., Schepen der Stad Turnhout, Gierle Dreef 33.
dhr. Neefs L., Geneesheer, Korte Begijnenstr. 16.
dhr. De Vel Is., Kinderarts, Leopoldstraat 20.
dhr. Verschueren J., Apotheker, Markt 5.
dhr. Cornil E., Apotheker, de Merodelei 2.
dhr. Princen E., Provinciaal Ingenieur, Herentalsstraat 3.
dhr. Van Hoppe M., afgevaardigde der mutualiteit Bond Moyson, Akkerpad 34.

De Commissie vergadert ieder kwartaal.

In de vergadering van 11-9-'47 werden behandeld : de inenting tegen Diphtheritis, de drinkwatervoorziening, de volkshuisvesting, de reinigheidsdienst.

Deze zelfde problemen worden nader besproken in zitting van 11-12-1947.

In zitting van 18-3-1948 wordt speciale aandacht geschonken aan vleeisvervoer en visvervoer; aan het in voege brengen van het gezondheidsboekje vanaf de Kinderheilen; aan de tandenverzorging in de scholen.

In vergadering van 17-6-1948 werd vastgesteld dat de inenting tegen diphtheritis in de Stads- en aangenomen scholen is doorgevoerd. In de vrije onderwijsinstellingen zal na het groot verlot hiermede worden aangevangen.

Een omstandig verslag over de Gezondheidscommissie-werking der Stad Antwerpen wordt verstrekt door Mevr. Dergent-Bouvin, Schepen, waarbij de plaatselijke commissie voorzeker veel nut zal hebben. Er wordt vastgesteld dat dank zij het boren van nieuwe putten en het aanbrengen van de nodige collectors er thans voldoende water is in de Stad. Een bespreking wordt gewijd aan de

noodzakelijkheid en wenselijkheid van bestratingswerken in verschillende buitenwijken der Stad.

Uit het voorafgaande kan besloten worden dat de gezondheidstoestand te Turnhout bevredigend kan genoemd worden en dat niets wordt verwaarloosd om deze van dichtbij te volgen, te bevorderen en te verbeteren.

Naast het Gasthuis en de Kliniek, het Moederhuis, de Inrichtingen tegen Tuberculose, de Kliniek Bon Moyson, treffen we ook aan de actie der vier werken voor Kinderwelzijn, de praenatale raadplegingen enz. Voor Stad en omgeving vormen deze allen een groot veiligheids- en hulpapparaat.

Turnhout telt thans een ruim aantal dokters, specialisten, apothekers en is op gebied van geneeskundige uitrusting wel voorzien. Het groot geneeskundig centrum dat in ontwerp is zal deze toestand nog aanmerkelijk verbeteren en voor Stad en streek een zegen zijn.

TITEL IX

JUSTITIE — OPENBARE VEILIGHEID — GEVANGENIS — POLITIE

Politiekorps

Door de benoemingen en bevorderingen gedurende dit jaar verwezenlijkt is het korps thans degelijk ingericht. Er werden rijwielen aangeschaft en de plannen voor uitbreiding en modernisering der lokalen en burelen zijn ter studie.

Misdaden — overtredingen — aanhoudingen

Plichten procureur des Konings	279
Plichten onderzoeksrechter	13
Plichten vrederechter	2
Plichten kinderrechter	5
Plichten krijgssauditeur-generaal	13
Plichten krijgssauditeur	72
Plichten ambtenaars openbaar ministerie bij de politierechtbank	583
Aanrijdingen : dodelijk gevolg	1
gekwetsten	30
stoffelijke schade	73
Vervoer en verkeers-overtredingen	590
Diefstallen	22
Diefstal van rijwielen	20
Goede zeden, aanslagen der eerbaarheid	4
Zedendienst (P.V.)	16
Verdwijning	1
Eerroof	1
Heling	5
Oplichting — misbruik van vertrouwen	4
Plundering	2
Zelfmoorden	6
Overspel — onderhoud bijzit	8
Slagen en verwondingen	17
Verschillende inlichtingen en vervolg	87
Smaad	11
Opstand	2
Dronkenschap	40
Landloperij	105
Nachtruomoer	8
Sluitingsuur herbergen	12

Verschillende gemeentereglementen	27
Leurhandel	11
Kleine overtredingen voor Pol. Rechtbank	18
Branden	4
	<hr/>
	2092

Gevangenis

Personeel : ongewijzingd.

Het personeel omvat :
 Bestuurder — Onderbestuurder — Almoezenier —
 Geneesheer — Onderwijzer — Bureelhoofd — Op-
 steller-rekenplichtige — 2 opstellers — sociale assist-
 tente — Hoofdbewaarder — 2 technici — 4 eerst-
 aanwezend-bewaarders — Ziekenverpleger — 34 be-
 wakers.

De gemiddelde bevolking bestaat uit gemeenrechtelijke en incivie-
 ke veroordeelden en wordt op 190 geschat.

Het regim is merklijk vermilderd : door veroordeelden worden
 aan medegevangenen taalcursussen gegeven, voordrachten over
 geschiedenis, letterkunde enz...

De bezoeken in de gekende celletjes werden afgeschaft en ver-
 vangen door bezoeken in een zaal aan tafeltjes (onder toezicht).
 Filmvoorstellingen werden regelmatig ingericht.

De borstelmakerij, voor een tiental jaren ingericht, en waarin
 meestal de zwaarder-veroordeelden werkzaam zijn, is zeer be-
 drijvig. De borstels, van allerlei slag, worden meest aan openbare
 besturen verkocht.

Een sociale dienst werd voor de behoeftige gevangenen ingericht
 met medewerking van verschillende meer begoede gedetineerden.

Rechtbank van Eerste Aanleg

Samenstelling

Voorzitter en Kinderrechter : dhr. Albert Boone
 Rechters : dhr. A. Van den Hove d'Ertsenrijk
 dhr. H. Schiltz
 dhr. J. Kempeneer
 dhr. R. Verhoeven
 dhr. A. Boeckx
 Plaatsvervangende rechters : dhr. E. Smolderen
 dhr. A. De Somer
 Procureur des Konings : dhr. F. Le Paige

Substituut-Procureurs des Konings : dhr. R. Van Aert
 dhr. J. Janssens

Hoofdgriffier : dhr. L. De Belder
 Griffiers : dhr. J. Van Laer
 dhr. Th. Tauwenberg
 dhr. M. Bruyndonckx
 Boventallig griffier : dhr. K. Peeters

Werking

In het jaar 1947 werden beslecht :
 1046 correctionele zaken
 509 burgerlijke en handelszaken op dagvaarding
 302 burgerlijke zaken op rekwest

Historiek

Aan de gebouwen van het « Kasteel » worden veranderingswerken
 uitgevoerd inzake indeling der lokalen ten einde het plaatsgebrek
 te bestrijden voor de diensten van de Rechtbank van eersten
 aanleg en van het Vredegerecht.

Tabel der Advocaten

Rechterlijk Jaar 1947-48

Tuchtraad

Stafhouder : dhr. E. Smolderen
 Leden : dhr. L. De Peuter
 dhr. R. Schuermans
 dhr. A. Van Hal
 dhr. M. Van Damme

Advocaten

		Datum diploma	Datum inschrijving
Dhr. Smolderen E.	Turnhout	11-10-1901	12-12-1904
Kruyfhoofd J.	»	10-10-1902	5- 6-1907
De Peuter L.	Herentals	13-10-1910	14- 1-1914
Van Hal A.	Turnhout	23-10-1913	11-12-1919
Verachttert C.	Herenthout	5 10-1923	27-10-1927
Helsen E.	Mol	2-10-1924	27-10-1927
Versteyleyn H.	Turnhout	17-10-1926	25-10-1929

Gepts G.	Mol	12- 8-1929	13-12-1932
Schuermans R.	Turnhout	15-10-1931	23-11-1934
Corstjens W.	»	8-10-1933	1- 7-1937
Van Damme M.	»	8-10-1934	23- 9-1938
De Somer A.	»	23- 7-1934	16-11-1938
Van Gerven L.	»	8-10-1934	19-10-1939
Janssens Arth.	Geel	7-10-1935	19-10-1939
Van Gorp H.	Turnhout	30- 6-1936	5-12-1940
Verbist Raph.	Geel	6- 7-1939	18-11-1943
De Bont Frans	Turnhout	1- 8-1941	8-10-1944
Van den Hove			
d'Ertserijck E.	»	23-11-1929	23-11-1945
Wouters Fr.	Geel	16- 7-1936	15-12-1947
Aerts Arm.	Hoogstraten	28- 7-1943	15-12-1947

Advocaten-Stagisten

Dhr. V. Schoubroeck F.	Herentals	28- 7-1943	23-11-1944
Boone Alf.	Turnhout	9- 8-1945	15-11-1945
Boone Em.	»	22-12-1945	8- 4-1946
V. Cauwenbergh J.	Mol	18- 7-1946	30-11-1946
Gilles J.	Geel	12-12-1946	28- 5-1947
Mej. Mortiers Laure	Turnhout	10-10-1946	13- 6-1947

Advocaten-Pleitbezorgers

Dhr. Smolderen E.
 Kruyfhoofd J.
 Van Hal A.
 Schuermans R.
 Van Damme M.
 De Somer A.
 Corstjens W.

Ere-advocaat

Dhr. Jansen Leo — Turnhout

Bureel van kosteloze raadpleging

Voorzitter : dhr. Smolderen

Vrederecht

Samenstelling

Vrederechter : dhr. Alfons De Clercq
 Plaatsvervangende vrederechters : dhr. Schuermans R.
 dhr. Van Damme M.
 Griffier : dhr. Hendrickx Armand
 Commies-Griffier : dhr. Janssens Jos.

Werking

Aantal ingeleide en behandelde zaken op dagvaarding : 229
 Afgehandeld en bij eindvonnis beslecht : 140
 Van de rol geschrapt 45
 Op 31-8-1948 nog in behandeling 44

Het vrederecht werd ook belast met de behandeling der aanvragen voor compensatievergoeding inzake huurprijzen.

Dit bracht mede dat :

1895 aanvragen werden ingediend

hiervan werden :

1851 ingewilligd en

44 afgewezen

Werkboekjes

Door de stedelijke diensten — bevolkingsbureel — werden werkboekjes afgeleverd aan :

63 jongens van 14 tot 16 jaar

24 jongens boven 16 jaar

125 meisjes onder de 21 jaar

Eenzelvigheidskaarten

In het verloop van het jaar 1947-'48 werden

3013 eenzelvigheidskaarten afgeleverd, waaronder

2870 nieuwe

143 hernieuwingen.

TITEL X

MILITIE

Gedurende het jaar 1947-'48 wordt de lichteing 1949 gekeurd. Deze keuring geschiedt nog immer door het 2e Werfbureau te Antwerpen, dat hiertoe te Turnhout zetelt in de lokalen der Victor Van Halstraat (Tekenaademie).

Voor de Stad Turnhout kunnen we de volgende gegevens verstrekken betreffende deze keuring :

I. Telling en inschrijving

1. Ingeschreven voor de lichteing 1949	291 miliciens
2. Belgen die niet voor de lichteing zijn ingeschreven volgens de Frans-Belgische overeenkomst van 1928	1
3. Vreemdelingen die werden geteld doch niet ingeschreven bij de telling en inschrijving van de lichteing	1

II. Bij de telling te voegen miliciens

1. Uitgestelden voor een bepaalde tijd uit vorige lichteingen	98
2. Voorlopig afgekeurden uit vorige lichteingen	27
3. Weerspannigen die de verrichteing voor deze lichteing moeten meemaken	6
4. Vervroegden op eigen aanvraag	4

Totaal : 428

III. Van de lichteing af te trekken

1. Uitgesloten	2
2. Ingeschrevenen die reeds als vrijwilliger dienen	3
3. Ingeschrevenen die bij vervroegde dienstneming bij vorige lichteingen zijn ingedeeld	6
4. Ingeschrevenen vrij van dienst in vredeestijd :	
a) onbepaald uitstel (art. 10)	17
b) dienstontslag (art. 4 BW 25-6-'46)	1
5. Ingeschrevenen met uitstel voor bepaalde tijd :	103

132

IV. Keuring

1. Te keuren miliciens	294
2. Niet opgekomen	1
3. Gekeurde miliciens	293

V. Uitslag van de keuring

1. Vrijgestelden wegens blijven le ongeschiktheid	34
2. Voorlopig afgekeurden	45
3. Niet tot vervroegde dienstneming toegelaten	0
	<hr/>
Totaal :	79
4. Tot de dienst geschikt bevonden miliciens	214

VI. Overgifte van het contingent

1. Ontheffingen (Art. 57)	17
2. Voor de dienst aangewezen weerspannigen die 45 jaar zullen worden alvorens ze zes maanden dienst zullen tellen	0
3. Miliciens die als mijnwerker oproepingsuitstel hebben bekomen	0
4. In te lijven miliciens	197

TITEL XI

OPENBARE BELASTINGEN

In 1947 werden volgende ontvangsten gerealiseerd :

I. Aandelen in de Rijksbelastingen :

Rijksbelasting op automobielen	350.683
Rijksbelastingen op openbare vertoningen en vermakelijkheden	427.423
Fonds der Gemeenten	2.020.954,44

II. Gemeentebelastingen :

205 opcentiemen op grondbelasting	1.454.153
85 » mobiliënbelasting	14.477
85 » bedrijfsbelasting	3.316.130
Opcentiemen op de rijksbelasting op het openen van slijterijen	145.762
Opcentiemen op vertoningen en vermakelijkheden	267.138
Opcentiemen op provinciale belasting :	
Rijwielen	110.933
Honden	56.070
Drijfkracht	160.000
Benzine-pompen	6.750
Uitstalling van zitplaatsen koopwaren	4.890
Leuren	17.861
Reklameborden	1.200
Bals	237.320
Markten	523.556,60
Hinderlijke inrichtingen	16.000
Bouwen en verbouwen	17.421
Schutsels en stellingen	20.191
Nog verscheidene belastingen blijven te realiseren gedurende het dienstjaar 1948.	
In totaal werd ontvangen aan belastingen :	6.424.786,60
Blijft te realiseren voor 1947 :	940.175

TITEL XII

OPENBARE WERKEN

Wegenis

Grote Verkeerswegen

Onder de leiding van het Beheer van Bruggen en Wegen werden de herstellingswegen aan Brug II en aan dezer toegangswegen beëindigd.

Provinciewegenis

Niets te vermelden

Gemeentewegenis

Buiten de werken van klein onderhoud, werden herstellingswerken aan stoepen, beschadigd door de oorlogsomstandigheden, uitgevoerd ; in de Klinkstraat, Oude Vaartstraat (1e deel), Begijnhof, Prins Boudewijnlaan en Leopoldstraat.

Een bevloering werd gelegd rond de Watertoren.

Het plein rond de kerk van O.L. Vrouw Middelaars werd gekasseid en een stoep werd aldaar aangelegd langs de zijde der O. L. Vrouwstraat.

Al deze werken werden, na openbare aanbesteding, toevertrouwd aan Mr. G. Moens, Patersstraat 93, Turnhout voor een totale aannemingssom van 49.645,50 fr.

De Buurtsteenweg van groot verkeer op Tienen werd hersteld in de Rubensstraat. De Veloweg en de kasseiing werden nagezien. Deze herstellingswerken werden na openbare aanbesteding toevertrouwd aan de heer Paehuyse Frans, Stg. op Turnhout te Oud-Turnhout, voor een totale aannemingssom van : 122.785 fr.

Voor het onderhoud aan de stadswegenis werd, na aanbesteding, bij de Garage Maes een auto-camion aangekocht, merk : Bedford.

Riolen

Nieuwe rolen werden, in eigen beheer, aangelegd in de Harmoniestraat, Guido Gezellestraat, Taeymanslaan, Rerum Novarumlaan en Congostraat.

Het gewoon onderhoud van het rioleringsnet werd verzekerd.

In 1947 werden 75 aansluitingen gemaakt aan het rioleringsnet. De 40 aansluitingen voor de nieuwgebouwde stadswoningen zijn hierin niet begrepen. De totale ontvangst voor aansluitingswerken en ontstoppingen bedraagt voor het jaar 1947 (zonder de nieuwe stadswoningen) 78.766,40 fr., bedrag dat volledig is kunnen gestort worden in de stadskas.

Uitspreidingsveld

Gezien het uitspreidingsveld niet meer ten dienste staat van het werk der Volkstuinen werd het terug in zijn normale toestand gebracht.

Er werden ongeveer 2000 canada-populieren geplant, welke werden aangekocht bij Mr. Lens te St. Katelijne-Waver.

Op een oppervlakte van 40 a. werden wisselen geplant.

De verkoop van het hooigras bracht 2000 fr. op, de toemaat 200 fr.

Waterdienst

In de hiernavolgende straten werd het bedelingsnet aangelegd: Harmoniestraat, Guido Gezellestraat, Congostraat, Taeymanslaan, Rerum Novarumlaan en Meirgorenstraat.

De in 1947 aangebrachte veranderingswerken op de waterwinning hebben volledige voldoening gegeven, zodat de Stad tijdens de zomermaanden geen enkele maal zonder water is geweest.

De verschillende uitslagen van de gedane ontleding van het stadswater wezen uit dat het scheikundig en bacteriologisch goed is. Het getal aansluitingen aan het openbaar waterbedelingsnet bedraagt thans 4.131. Het getal nieuwe aansluitingen van 1-9-'47 tot 31-8-'48 bedraagt 280. Het aantal nieuwe abonnees aan de waterleiding neemt regelmatig toe. De totale ontvangst van aansluitings- en veranderingswerken bedraagt voor 1947: 586.200,15 fr. De uitgeschreven facturen werden allen voldaan. In zitting van 12-4-'48 besloot de Gemeenteraad dat bij aansluiting van een woning aan het drinkwatervoorzieningsnet een vermindering wordt toegestaan van 50 % op de aansluitingsprijs; doch met een maximum van 1000 fr.

Daar het nodig blijkt de drinkwatervoorziening der stad te moderniseren, door het feit dat de watertoren slechts met één leiding is verbonden aan het winningsgebied dat op ongeveer 3 Km. van het centrum der stad is gelegen, en dat, gezien de ouderdom van het huidig kanaal er dient overgegaan tot de aanleg van een reserve-kanaal van de watertapping naar het centrum van de Stad, besloot de Gemeenteraad de prijs van het stadswater per m³ van 1,50 op 2,50 fr. te brengen. Aldus wordt een reserve aangelegd en zal men niet, telkens als grote veranderings- of herstellingswerken nodig zullen blijken, tot een lening moeten overgaan.

Volume beschikbaar voor verdeling (1948) :

Januari	68.040 M3	Mei	90.100 M3
Februari	76.760 M3	Juni	87.520 M3
Maart	89.740 M3	Juli	90.250 M3
April	89.030 M3	Augustus	86.900 M3

Waterverbruik (7-4-'48)

—320 Hl.		1.346 Abonnten
320 tot 500 Hl.	893	
500 tot 1000 Hl.	913	
1000 tot 1500 Hl.	259	
1500 tot 2000 Hl.	121	
2000 tot 2500 Hl.	54	
2500 tot 3000 Hl.	42	
3000 tot 3500 Hl.	29	
3500 tot 4000 Hl.	15	
4000 tot 4500 Hl.	16	
4500 tot 5000 Hl.	14	
5000 tot 5500 Hl.	12	
+ 5500 Hl.	85	

Opbrengst : 1947 : 1.197.765,35 fr.

De plannen liggen ter studie om vanaf 1949 voor de waterdienst een bedrijfsbegroting in te zenden en vanaf 1-1-'49 het financieel beheer volledig als gemeentebedrijf in te richten.

Electriciteit — Openbare Verlichting

Een tijdelijke uitbreiding van het laagspanningsnet werd uitgevoerd in de Taeymanslaan en Rerum Novarumlaan. Deze werken zullen achteraf definitief worden uitgevoerd.

De openbare verlichting is thans verzekerd door 339 lampen. Tijdens het verlopen jaar werden door de vergunning houdende maatschappij 16 lichtpunten bijgeplaatst.

Electriciteitsverbruik voor openbare verlichting :

September 1947	6.741 KWH à 2,27 fr.	15.302,07 fr.
Oktober	10.597	24.055,19
November	12.270	27.852,90
December	15.561	35.323,47
Januari 1948	14.418	32.728,86
Februari	10.356	23.508,12
Maart	9.931	22.543,37
April	6.627	15.043,29
Mei	5.799	13.163,73
Juni	4.397	9.981,19
Juli	4.741	10.762,07
Augustus	8.891	20.182,57

110.329 KWH 250.446,83 fr.

Markten — Slachthuis

De in voege zijnde tarieven voor marktgeden, stalgeden, keur-rechten, slachtrechten en voedergeden bleven van kracht; hieruit kwamen volgende inkomsten voort :

Opbrengst 1947 Per. 1-9-'47/31-8-'48

Marktgeden	78.238,00	42.943,00
Stalgelden en voedingen	49.948,50	63.105,00
Slachtgeden	642.991,50	550.552,80
Keurrechten	174.984,10	164.093,70

Opgave slachtvee

Soort	4e kwartaal 1947			1e kwartaal 1948			2e kwartaal 1949		
	Getal	Levend vles Kgr. per stuk	Vlees	Getal	Levend Vlees Kgr. per stuk	Vlees	Getal	Levend Vlees Kgr. per stuk	Vlees
Ossen	15	363	203	1	550	364	—	—	—
Stieren	60	433	229	6	487	258	8	508	270
Koeien	780	458	229	132	466	233	106	460	230
Vaarzen	333	349	202	28	354	205	37	370	215
Kalveren	366	85	51	299	59	35	251	96	58
Varkens (— 30 kgr.)	9	25	20	7	25	15	—	—	—
Varkens (30—90 kgr.)	71	85	63	130	85	62	350	85	62
Andere	909	100	80	51	105	79	501	105	79
Schape	42	25	12	1	45	22	5	26	13
Geiten	3	20	11	—	—	—	1	26	16
Paarden	57	560	364	—	—	—	3	683	444
Ten huize :									
Varkens (30—90 kgr.)	60	80	60	1	100	75	—	110	80
Varkens (+ 90 kgr.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Kerkhof

Buiten de gewone onderhoudswerken werd een begraafplaats ingericht voor de gesneuvelde Engelse soldaten. De graven van de Belgische Militaire en Burgerlijke Slachtoffers werden door stadszorgen beplant en onderhouden.

Waterlopen

De algemene ruiming der niet-bevaarbare noch vlotbare waterlopen geschiedde wederom door de zorgen van ons werkliedenpersoneel lastens de aanpalende eigenaars. De rol der kosten ten laste der boordeigenaars beliep voor 1947 : 82.754 fr.

Gebouwen

De hoogst dringende onderhoudswerken werden uitgevoerd aan de stadseigendommen. Werden volledig herschilderd : de gebouwen der watertapping, de gebouwen Guldensporenlei, de stadswoning aan het uitspreidingsveld, de lokalen der muziekacademie. De burelen van het secretariaat werden heringericht.

Het innen der huishuren van de noodwoningen en van enkele stadseigendommen, rekening houdend met de verhoging der huishuren (30 %) kende op datum van 15-9-'48 een meer opbrengst van 20.000 fr. tegenover 1947.

Het woningcomplex van 40 huizen waarvan de opbouw was begonnen in 1947, werd voltooid en door de bewoners betrokken. Op datum van 3 Juni 1948 werd een nieuwe aanbesteding uitgeschreven voor 39 nieuwe woningen, eveneens te bouwen op het Stokt, waarvan de plans ook weer door de eigen Technische diensten werden opgemaakt.

De werken werden toegewezen als volgt :

Lot A. — 6 woningen type A; 12 woningen type B.

Aanneming 1 en 2 : Metserij en timmerwerk Gebr. Van Roey, Rijkevorsel. Bedrag : 3.251.000 fr.

Aanneming 3 : Bezetting : Duchene Frans, Oostmalle. Bedrag : 202.573 fr.

Aanneming 4 : Lood- en Zinkwerk : Gebr. Van Roey, Rijkevorsel. Bedrag : 118.735 fr.

Aanneming 5 : Electriciteit : Huis Verrees, Turnhout. Bedrag : 73.710 fr.

Aanneming 6 : Schilderwerken : Eug. Cloostermans, Turnhout. Bedrag : 42.680 fr.

Lot B. — 4 winkelhuizen; 10 dubbelwoningen; 7 type B.

Aanneming 1 en 2 : Metsrij en Timmerwerk : Gebr. Van Roey, Rijkevorsel. Bedrag : 4.324.485,50 fr.

Aanneming 3 : Bezetting : Duchene Frans, Oostmalle. Bedrag : 238.938 fr.

Aanneming 4 : Lood- en zinkwerk : L. Croes-Verwilt, Vrijheid 178, Hoogstraten. Bedrag : 143.085 fr.

Aanneming 5 : Electriciteit : R. Schram, de Merodelei 4, Turnhout. Bedrag : 96.741 fr.

Aanneming 6 : Schilderwerk : E. Cloostermans, Kte Gasthuisstraat, Turnhout. Bedrag : 53.675 fr.

Met de werken werd een aanvang genomen op 11 Juli 1948. Door de Turnhoutse Maatschappij voor Goedkope Woningen werden op de aanpalende terreinen 31 woningen opgetrokken. Eveneens heeft deze maatschappij voor de nabije toekomst de oprichting ter studie van nog 78 woningen. In het jaar 1947 werden door de Dienst der Openbare Werken 453 adviezen voor bouwen gegeven.

Beplantingen

De beplanting der verschillende bloemenperkjes geschiedt bijna uitsluitend met zelf gekweekte planten. De hofjes der scholen Prinsenstraat en Begijnendreef werden opnieuw aangelegd. Verschillende bloemstruiken werden aldaar geplaat.

Rond de kerk van St. Pieter werden 14 sierkerselaars geplant. Op aanvraag van de bewoners der Elisabethlei werden ook daar 83 sierkerselaars aangebracht. De Groenplaats werd speciaal verzorgd. Een grasperk werd aangelegd, waarop 24 Abelen geplant werden. Eveneens in de Gierle Dreef werden 33 Abelen geplant. Een besproeier die eveneens zal dienstig zijn voor de bestrijding van de coloradokever werd aangekocht voor een waarde van 2.200 fr.

Reinigingsdienst

Twee vuilverwijderingswagens werden aangekocht bij de firma Glover, Webb en Liversidge Ltd. Londen.

Deze dienst is gans heringericht, zodat thans het huisvuil regelmatig en volledig afgehaald wordt en het overwerk van het personeel werd uitgeschakeld.

Ook is het thans mogelijk zonder tijdverlies het huisvuil te storten ver van de agglomeratie der Stad.

Voor het bergen dezer wagens en van de twee overige camions werd een garage ingericht in het bestaande gebouwencomplex van het stadsmagazijn.

Kursaal

De Stadsfeestzaal werd in uitbating gegeven aan de firma De Backer en De Wolf.

In eigen beheer werden uitgevoerd :

- 1) het kanaal langswaar warme lucht in de zaal wordt gestuwd;
- 2) het kanaal voor afvoer van de bedorven lucht van de feestzaal;
- 3) een isolatie-plafond.

Algemeen overzicht van het gebruik van het zwembad

	Zwembles			Baden			Bezoekers			
	Clubs	Gr.	Kl.	Gr.	Kr.	Gez.	Kind.	Kr.	G.	
1947	50,—	6,—	5,—	5,—	3,50	3,—	1,25	1,—	0,50	0,25
September	93	15	53	1263	126	1810	557	831	107	365
Oktober	169	7	32	1369	129	1146	810	1228	110	369
November	144	3	21	991	116	772	986	826	98	273
December	107	14	11	1176	104	795	862	724	103	228
1948										
Januari	128	15	22	1633	115	1370	1440	779	210	265
Februari	156	16	4	1392	102	918	1703	712	204	249
Maart	121	11	27	1409	136	1057	1293	819	146	285
April	129	4	42	1428	188	1404	1175	1040	211	450
Mei	132	12	33	1219	128	1421	906	948	138	353
Juni	141	15	52	1183	128	1399	762	436	177	263
Juli	69	38	43	1243	122	1640	773	605	203	223
Augustus	48	32	69	914	125	1517	652	539	181	247

Schoolgebouwen

Gemeentjongensschool — Begijnendreef :
Al de W.C.'s werden aldaar door onze diensten vernieuwd.
Gemeentjongensschool — Prinsenstraat :
De vloerbedekking der speelplaats onder de galerij werd gans vernieuwd.

Personenwagen

Een garage werd gebouwd voor de personenwagen der Stad (Schepecollege) op de koer van het « Kursaal ».

Stadspark

De beplantingen van het stadspark werden verder doorgevoerd. Het gedeelte tussen het huis van de opzichter en de dreef, het gedeelte achter de zwemdokken tot tegen de weide van Stoop en het linkergedeelte tot de helft van het voetbalterrein werden gans opgeplant.

De gekweekte boompjes geven reeds flinke resultaten en kunnen het uitspreidingsveld van nu af aan bedienen.

Bij de firma Peeraer werd een grasmaaimachine aangekocht ter waarde van 10.060 fr. (motormachine).

Uit oorzaak van het ongunstige weder werd het open zwembad dit jaar weinig bezocht.

Zwemlessen	47
Grote zwemmers	3320
Kinderen	15141
Bezoekers	2319
Soldaten	9202

De ligbaden werden in dienst gesteld op Vrijdag en Zaterdag. Het aantal gebruikers hiervan komt op een gemiddeld van 175 per week.

De totale ontvangst van het Sportcentrum bedraagt : 68.286,50 fr.

TITEL XIII

LANDBOUW

Om de toestand van de landbouw voor het jaar 1948 weer te geven moet men onderscheid maken tussen de goed ingezeten landbouwers, die tijdens de oorlogsjaren hun veestapel en de vruchtbaarheid van hun gronden enigszins hebben kunnen handhaven, en anderzijds deze welke nog af te rekenen hebben met een te kort in de stal en in de voortbrengstkracht hunner gronden. Voor de eerste mogen wij zeggen dat het landbouwjaar 1947-1948 gunstig is geweest.

De weiden verschroeid door de felle hitte van de zomer 1947 hebben zich goed herpakt en de zachte winter heeft verder uitsterven voorkomen; wie melkvee bezaten hebben dan ook van April-Mei af een goede opbrengst aan melk kunnen boeken, omdat hun weiden in goeden staat en de bezetting voldoende waren. Voor de anderen daarentegen was de toestand nog zeer moeilijk. Wintervoeders waren schaars tengevolge der hitte in de zomer '47; de meststoffen duur evenals de producten van de veeteelt. De kleine landbouwers hadden niets te beuren, en waren gedwongen tot grote uitgaven om hun bedrijf op peil te brengen.

De zachte winter 1947-'48 heeft de weidegang zeer beïnvloed en toegelaten dat de dieren tamelijk vroeg in de lente op de weide konden gebracht worden. Een kortstondige, doch tamelijk harde vorstperiode in Maart was echter oorzaak dat de rapen voor zaadwinning geplant totaal werden vernield, zodat het willen becomen van raapzaad een echt waagstuk werd.

De tamelijk koele en vochtige zomer hield de weiden groen en het voeder bleef overvloedig. Het rendement van de weiden lag dientengevolge 30 % boven het normale. Ditzelfde geldt voor alle groenvoeders. Hagelslag, zwaar onweder of felle winden deden zich practisch niet voor zodat de graangewassen rechtop bleven en gemakkelijk konden geoogst worden.

Hooi en rogge werden onder zeer gunstige wederomstandigheden ingehaald, voor toemaat en aardappelen was dit iets minder. Toch werden de vooruitzichten op een overvloedige graanoogst enigszins teleurgesteld. Het graan van de rogge was klein en bij de haver trof men vele ledige bellen aan. De opbrengst-cijfers kunnen we slechts na dorsing noteren en moeten voorbehouden blijven voor het volgende jaarverslag.

Voor de oogst 1947 was de gemiddelde opbrengst :

Rogge	1700 kgr. per Ha.	aan 400 fr. per 100 kgr.
Tarwe	1600 »	500 »
Haver	1650 »	550 »
Wintergerst	1700 »	500 »

Aardappelen (1948) 18.000 tot 25.000 kgr. per Ha aan 150 fr. per 100 kgr.

Bieten (1947)	35.000 kgr. per Ha.	aan 125 fr. per 100 kgr.
Hooi, per 1000 kgr.	1500	fr.
Melk, per liter	4	fr.
Eieren, per stuk	3,25	fr.
Boter, per kgr.	90	fr.

Werk der Volkstuinen

Bestuur : Voorzitter : dhr. Van den Kerkhof A.
 Sekretaris : dhr. Maes Jos

Mevr. Dergent-Bouvin, Schepen, zetelt in het bestuur als afgevaardigde van de Stad.

Ledenaantal : Ereleden :	6
Steunend :	76
Leden :	275
	<hr/>
	357

Werkings : In September 1947 werd deelgenomen aan de tentoonstelling te Geel. — In Maart 1948 werd een studiereis ingericht naar de sier- en groentetuinen van de heer Beckers, Voorzitter der afdeling Geel. — In Juni stelde het stadsbestuur een weide ter beschikking tot het inrichten van bestendige volkstuintjes. — In Juli-Augustus werd een Hofprijkskamp ingericht. — Voorts werd in de maand Augustus een studie-uitstap ondernomen naar Mariemont met bezoek aan de tuinbouwschool van Mechelen, het park en de tentoonstelling te Mariemont, de cactuskwekerij te La Louvière. — Tenslotte werd in de maand Augustus een tentoonstelling ingericht in de Gemeentemeisjesschool in samenwerking met « Dodonoea » en andere verwante maatschappijen.

TITEL XIV

HANDEL & NIJVERHEID

Handel op het Kanaal

Geloste tonnemaat te Turnhout :

1929	343.305	1940	44.507
1934	145.544	1941	92.153
1935	104.905	1942	30.393
1936	209.748	1943	36.425
1937	146.946	1944	29.499
1938	107.838	1945	41.587
1939	141.279	1946	64.198
		1947	55.360

Spoorwegen

Het reizigersverkeer is miniem tengevolge van concurrerende vervoermiddelen per buurtspoorweg en autobus en bij gebrek aan passende en snelle treinen.

Het goederenverkeer is belangrijker. Zware goederen, als bomen, kolen, glas, arduin en marmer, ijzerwaren en chemische stoffen worden in grote hoeveelheden vertransporteerd.

Het stukgoedtarief is het belangrijkste gedeelte van de dienst en de curve van de intensiteit van dit verkeer is de trouwe weergave van de bloei van handel en nijverheid in de Stad.

Gas en Electriciteitsmaatschappij « Gazelec »

Bezigt 52 bedienden en 42 werklieden. De bedrijvigheid over het verlopen dienstjaar was normaal te heten.

Geleverde energie :	2e sem. '47	1e sem. '48
Verlichting	997.703 KWH	1.181.658 KWH
Drijfkracht L.S.	441.255	456.440
Huishoudsgebruik en G.U.	40.368	
Gasverbruik :	1.126.317 M/3	960.748 M/3

Bouwnijverheid

Volgens inlichtingen verstrekt door de « Syndicale Kamer der Bouwnijverheid van het Arrondissement Turnhout » is de toestand van het bouwbedrijf zeer ongunstig.

Statistiek der Bouwingen

	Gebouwd en voltooid				Verbouwd met zelfde bestemming			
	Nieuwbouw		Wederopbouw		Nieuwbouw		Wederopbouw	
	1946	1947	1946	1947	1946	1947	1946	1947
A. Uitsluitend of hoofdzakelijk voor huisvesting bestemde gebouwen :	22	18	7	5	10	20	9	20
1) Particuliere huizen :	2	1						
2) Kloosters e.d.	1							
3) Hotels e.d.								
4) Noodwoningen								
B. 5) Niet voor huisvesting bestemde gebouwen die onder bijkomende omstandigheden woningen bevatten voor conciergen, opzichters enz.	4	4						
C. 6) Andere voor een of ander gebruik bestemde gebouwen, doch die tot niemands huisvesting dienen	17	19	4		1	1	1	1

Papier-Fabrieken

De algemene toestand is ook in dit bedrijf verre van rooskleurig; volgende firma's zonden ons hun inlichtingen :

N.V. Brepols

Grafisch bedrijf, verwerking en veredeling van papier en karton : 605 werklieden — 105 bedienden.

Boeknijverheid : De bedrijvigheid kan als bevredigend beschouwd worden, alhoewel de export nog niet zijn vooroorlogse verhoudingen heeft aangenomen.

De daling van de Franse munt veroorzaakt aanzienlijke moeilijkheden en heeft verliezen tot gevolg .

Glanspapier, speelkaarten, drukkerij : Voor wat het Binnenland betreft is deze nijverheid normaal. Er is echter een zware verslapping in de buitenlandse handel. De omzet is tot ongeveer 1/6 van het normale teruggelopen. De oorzaak hiervan ligt vooral in de onomwisselbaarheid van het Pond Sterling, en in het feit dat de landen liever grondstoffen invoeren dan afgewerkte producten. Behangselpapieren : zelfde toestand als voor het voorgaande artikel. Zeer sterke concurrentie zowel in binnen als buitenland. Op 13, 14 en 15 September 1947 vierde de firma op luisterrijke wijze het 150 jarig bestaan der firma (1796-1947). Een prachtige stoet trok door de straten der stad, uitbeeldend de bijzonderste perioden uit de geschiedenis der firma en de verschillende voortgebrachte producten.

N.V. La Belgica

Fabriek van gekleurd papier en golfcarton

Personeel : circa 100 man.

De fabriek voor gekleurd papier werd, door de heersende moeilijkheden volledig stilgelegd. De fabricatie van golfcarton geeft bevredigend resultaat, alhoewel door de concurrentie de prijzen zeer gedrukt worden.

Een nieuwe stoomcentrale met moderne stoomketel werd in dienst genomen en het gebouwencomplex met circa 1600 m² uitgebreid.

N.V. A. Van Genechten

Papier en karton be- en verwerking, drukkerij, cartonnages

Personeel : 250 à 325 man.

Heeft met dezelfde moeilijkheden als de andere firmas af te rekenen.

N.V. J. Van Mierlo-Proost
Drukkerijen en cartonnages

Personeel : 11 bedienden, 161 werklieden.
Toestand : de drukte die in het bedrijf heerste in 1946-'47 is allengskens geluwd, zodat op het ogenblik de fabricatie gelijken tred houdt met het verbruik en de toestand normaliseert.
Het bedrijf is ook, door de omstandigheden, zo goed als gans op het binnenland aangewezen. De concurrentie en de toestanden in het bedrijf laten geen hoop op spoedige verbetering.
De firma is in 1947 gesplitst : de handelszaak behield de benaming : J. Van Mierlo-Proost, de nijverheidszaak werd omgezet in een naamloze vennootschap.
In de nacht van 14 op 15 Juni 1948 brak brand uit in de electriciteitscabine der fabriek. Dank zij het doelmatig optreden van de stedelijke brandweer kon de fabriek worden gered. De schade van circa 300.000 fr. is door verzekering gedekt.

Voedingsnijverheid
Van Deun-Poppeliers
Peperkoek- en suikerbakkerij

Personeel : 124 werklieden.
Toestand van het bedrijf : Sedert de productie niet meer gerantsoeneerd is werd het vooroorlogse productiecijfer overtroffen.

Red Band Confectionery Works N.V.
Suikerwaren, gom- en drop, pepermunt

Personeel : circa 100 eenheden.
Toestand : de productie is normaal. De toestand in het bedrijf bevredigend.

Sigaren
N.V. Alto
Fabricage en verkoop van sigaren en sigarillos

Personeel : 116 eenheden.
Toestand : Alto deelt niet in de malaise die in de Belgische sigarenindustrie heerst. De toestand voor het vak in 't algemeen moet inderdaad als zeer slecht gekenmerkt worden. De meeste bedrijven hebben zich gans mechanisch ingesteld op hoop van meerproductie. Deze verwachtingen zijn echter niet bevredigd geworden. De sociale en fiscale lasten drukken zwaar op de sigarenindustrie. De concurrentie van Nederland doet zich ook scherp gevoelen, daar de Nederlandse merken zich meer en meer op de Belgische markt gaan toelagen.
Alto daarentegen heeft zich als vraagmerk geklasseerd iets wat bijna door alle ingewijden als onmogelijk werd geacht. Alto ziet met gewettigd vertrouwen de toekomst tegemoet.

Stalen meubelen
Ets. Robberechts p.v.b.a.

Vervaardiging van stalen meubelen en brandkasten

Personeel : 100 eenheden.
Toestand van het bedrijf : bevredigend.
Er zijn plannen tot grote uitbreiding van het bedrijf.

Zware Nijverheid
N.V. Atelfond

Constructiewerkhuizen en machinefabriek

Personeel : 77 eenheden.
Toestand van het bedrijf : speciaal ingericht voor de productie van mechanische schoppen op rupsen en banden, loco-tracteurs met Dieselmotoren van 5 tot 25 Ton.

N.V. Foresco
Houthandel — zagerij — schaverij — kistenmakerij

Personeel : 60 eenheden.

In de meeste Nijverheids- en Handelsinstellingen van onze Stad werden dit jaar « Nijverheids-eretekens » uitgereikt aan het personeel.

Werkeloosheid

(gegevens welwillend verstrekt door de Nationale Dienst voor arbeidsbemiddeling — Gewestelijk Bureau Turnhout)

Aantal werkzoekenden

1947	Volledig werkloos		Gedeeltelijk of toe- vallig werkloos	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
September	331	40	131	61
Oktober	304	33	308	61
November	334	41	234	60
December	372	34	245	144
1948				
Januari	457	46	435	123
Februari	513	45	353	207
Maart	558	48	405	97
April	487	46	348	60
Mei	435	39	432	80
Juni	420	54	392	78
Juli	438	62	489	165
Augustus	476	68	553	261
Toestand einde Augustus 1948	511	79	629	223

Hierdoor gingen verloren aan arbeidsdagen : 317.516 dagen
waarvoor aan werkloosheidsvergoeding werd uitbetaald een totale
som van : 15.250.000 fr.

Grensarbeiders

Het aantal tewerkgestelden in Nederland steeg na de bevrijding
in snel tempo. Sinds Mei '48 verminderde de vraag echter ge-
voelig.

Vooruitzichten inzake werkverschaffing

Gezien een groot deel van de Turnhoutse productie voor export
is bestemd en gelet op de talrijke problemen hieraan verbonden
is het voorspiegelen van gunstige wending in de werkverschaffing
een waagstuk. De welvaart van de Turnhoutse arbeidsklasse is te
zeer afhankelijk van de specifieke binnenlandse en ook wel van
de Nederlandse conjunctuur.

Besluit

Sinds de bevrijding hebben talrijke bedrijven uit de metaal-, che-
mische-, confectie-, leder- en tabakindustrie een merkelijke uit-
breiding genomen. Anderzijds is bedroevend vast te stellen dat
leidende industriële organen besluiten tot volledige likwidatie van
fabrieken in eigen streek daar waar de regelmatige aangroei der
bevolking noopt tot uitbreiding der bestaande en vestiging van
nieuwe industrieën. Een realisatie op dit gebied ligt niet binnen
het bestek van enkele jaren. Alleen in het bouwbedrijf zou een
intense tewerkstelling onmiddellijk te verwezenlijken zijn zo de
nodige mogelijkheden werden geschapen om te voldoen aan de
noodzakelijkheid van wederopbouw.
De oprichting van nieuwe industrieën o.m. kunstambachten in
thuisondernemingen dient onder ogen genomen.
Snelle verbindingen met het Nederlandse grensgebied zullen ins-
gelijks tot verruiming van tewerkstellingsmogelijkheid kunnen
bijdragen.

TITEL XV

FEESTEN

HISTORISCHE MERKWAARDIGHEDEN

Op 13 en 14 September 1947 herdacht de firma N.V. Brepols
haar 150-jarig bestaan. Te dezer gelegenheid had een plechtige
Dankmis plaats in de Sint Pieterskerk waarna een ontvangst ten
Stadhuize werd gehouden.

Op deze ontvangst waren o.m. aanwezig :

Z. Exc. Minister Duvieusart (Econom. Zaken en Middenstand) ;
Baron Jean Du Four, Voorzitter van de Beheerraad ;
Jonkheer J. de Kerckhove d'Exaerde Beheerder
Baron Simonis »
Baron Y. Simonis »
Jonkheer A. Dumont de Chassart »
Ridder de Maurissen »
Jonkheer E. De Spot »
De heer De Boodt, Senator,
De heer Leysen »
De heer Van Loenhout »
De heer Goelen J., Volksvertegenwoordiger
De heer Peeters L. »
De heer De Vos, Lid der Bestendige Deputatie
De heer Bauweraerts, Burgemeester
De heren Buyckx J. en Crols G., Schepenen
Mevr. Dergent-Bouvin, Schepene
De heer A. Boone, Voorzitter der Rechtbank
Lt. De Clippeleire, Commandant der Rijkswacht
Kpt. Schepens, van het 8e Linieregiment
De heren Kabinetsoversten (vertegenwoordigers) van de heren
Ministers Van der Straten Waillet en Troclet,
(verontschuldigd).

De Heer Burgemeester Bauweraerts voerde het woord, waarna de
Weled. Heer Baron J. Dufour in passende zin antwoordde. Daar-
na werd de erewijn geschonken.

Op Zondag 14 September trok een prachtige historische stoet
door de straten der Stad, waarin voorgesteld waren op prachtige
wagens en door keurig uitgedoste groepen de bijzonderste mijl-
palen in de geschiedenis der nijverheid van de firma Brepols, en
de grootste verwezenlijking inzake boekdrukkunst en papier-
bewerking die de firma op haar actief heeft. Niet minder dan 350
werknemers der firma werden met nijverheidseretekens gehuldigd.

Koninklijk Atheneum

De Rijksmiddelbare School te Turnhout gesticht in 1852 werd door Besluit van de Prins Regent gepromoveerd tot « Koninklijk Atheneum ».

Op **24 September 1947** werden de **Bevrijdingsfeesten** gehouden. Het was alsdan 3 jaar geleden dat de Gealliëerde strijdkrachten, hun zegevierende opmarch voortzettend, onze Stad waren binnengerukt. Te 11 uur werd een plechtige dankmis gecelebreerd in St. Pieter. Vanaf 8 uur 's avonds werd een groot volksbal gehouden op het Sportcentrum en om 10 uur werd een groot bevrijdingsvuurwerk afgestoken.

Posthume hulde aan de nagedachtenis van dhr. Leon Verrees

Op verzoek van het bestuur der Universiteit van Syracuse, U.S.A. — waar Leon Verrees professor voor Orgel was, — kon de gevierde Kempische orgelvirtuoos Flor. Peeters, tijdens zijn concertreis door de Verenigde Staten van Amerika, een memorial-recital te Syracuse, U.S.A., geven, op 6 Oktober 1947. Het orgelwerk « Choral Improvisation on O God, our Help in Ages Past » van Leon Verrees stond o.a. op het programma. Met dit orgelwerk behaalde dhr. Leon Verrees z.g. in 1935 een schitterende overwinning : le prijs op een prijskamp ingericht door de Amerikaanse Orgelstengilde. (125 deelnemers).

Op **12 Oktober 1947** werd de heer **E. C. Verrees** gevierd als 25 jaar Bestuurder-Professor aan de stedelijke Muziekacademie. Een prachtig geslaagde huldezitting werd gehouden in de stedelijke feestzaal « Kursaal » — een buste werd hem als herinneringsgeschenk aangeboden.

Van **9 tot 16 November** werd een « **Filmweek** » ingericht door de Oud-Leerlingenbond van Sint Victor in samenwerking met K.F.A. en de Turnhoutse Photo-Kino-Kring.

Op **Zondag 30 November 1947** had in « Taxandria » een toenaderingsvergadering plaats tussen Nederlandse en Belgische Historici en Heemkundigen : waren o.m. aanwezig : dhr. Bauwaerdaerts H., Burgemeester; dhr. Peeters L., Schepen van Onderwijs en Schone Kunst; Z.E.H. Kan. Heymans der abdij van Bern; Z.E.H. Kan. Jansen, Stadsarchivaris; Z.E.H. Binck, Pastoor te Alphen; Z.E.H. Gramer, Kapelaan te Baerle Hertog; Z.E.H. Nuyts, secretaris van Taxandria; dhr. Mondas, uit Eindhoven; dhr. De Geeter, Stadsingenieur; dhr. Claes, Kantonnaal Inspecteur

L.O.; dhr. Fr. Boone, Bestuurslid; dhr. R. Peeters, Hulparchivaris. De besprekingen waren zeer hartelijk en leidden tot kennismaking en contact nemen tussen 18 heemkundige en historische kringen van Noord-Brabant en onze plaatselijke en gewestelijke heemkundige werking. Verschillende praktische besluiten werden getroffen ten einde de toenadering en samenwerking tussen Noord en Zuid, historisch zo nauw verwant, te bevorderen en te verzekeren.

Op **4 December 1947** werd ten stadhuize overgegaan tot de heroprichting van het **Plaatselijk Comité voor Toerisme**. Dhr. Schepen Peeters L. werd tot Voorzitter aangesteld. Dhr. Marcel Sas, stadsbeambte tot secretaris. Al wat te Turnhout met Toerisme iets te maken heeft of er belang bij heeft is in het comité vertegenwoordigd.

Op **31-12-'47** werd, op voorschrift der Hogere Overheid overgegaan tot de **algemene volkstelling** (sedert 1930 niet meer gehouden) en tot **hernummering der huizen**.

Op **19-1-1948** onthulde men ten Gerechtshove (Kasteel) een gedenkplaat in **memorium William De Wilde Advocaat**, geb. te Hoogstraten de 7-3-1916 en omgekomen in het concentratiekamp te Elrich op 3-1-1945.

Op **20-1-1948** overleed te Turnhout de gekende Kempische Schrijver **Jozef Simons**. Geboren te Oelegem op 21-5-1888 was hij zich kort na de oorlog 14-17 te Turnhout komen vestigen als afdelingsleider der firma J. Van Mierlo-Proost. De schrijver van « Ons vroom en vrolijk Kempenland », « Op Grootvaders knie », « Voor 't Verken komt », « Victor Ceulemans », « Dientje Goris », maar vooral van « Eer Vlaanderen vergaat » werd op Zaterdag 24 Januari 1947 onder overweldigende belangstelling van gens het letterkundige en kunst-minnende Vlaanderen ten grave gedragen. Op zijn graf werden talrijke en ontroerende lijkreden uitgesproken en legde men een simpele garve van hei en brem.

Op **11-3-1948** bracht **Field Marshall Montgomery** een kort bezoek aan onze kazerne. Het Schepencollege ging de Veldmaarschalk in de Kazerne begroeten. Door de militaire overheden kon niet bereikt worden, door de korte tijd waarover men beschikte, dat de Veldmaarschalk ten stadhuize kon ontvangen worden.

Op **Zondag 11-4-1948** werd de nieuwe **ophaalbrug aan Brug II** plechtig ingehuldigd. De feestcommissie van de Hezijde nam het initiatief deze administratieve en technische gebeurtenis op een

vrolijke en fris-volkse wijze te vieren. Een echt Kempisch volksfeest werd te dezer gelegenheid op touw gezet.

Op **19 April 1948** vierden de echtelingen **Lemmens-Don Porto Carero** hun **Diamanten Bruiloft**. Een ieverig feestcomité had voor alle nodige plechtigheid gezorgd. Een feestelijke ontvangst ten stadhuize viel de gelukkige oudjes te beurt. 's Avonds werd in de betrokken wijk een uitbundig en jolig volksbal gehouden.

Op **24-25 April 1948** ging te Turnhout, onder de auspiciën van de Turnhoutse Foto-Kino-Kring, een **nationaal Smalfilm-Festival** door. De plaatselijke club mocht zich op verrassende successen verheugen. De heer Van de Peer bekwam drie geklasseerde filmen, en haalde met zijn « De Boer die Sterft » de 2e plaats. Deze film zal dan ook deelnemen aan de internationale prijskamp in Tceko-Slowakije.

Op **Zondag 25 April 1948** had de plechtige overhandiging plaats van « **Paradetrommels** » aan het **Turnhouts Garni.oen**. Door samenwerking van alle toneel- en muziekmaatschappijen der stad was een reuze-bonte-avond ingericht geworden tot het bijeen brengen der nodige fondsen. Een tamboer-majoor-staf en acht prachtige trommels met volledige uitrusting werden aangekocht. Door negen maagden, voorstellend de negen provinciën, werden de trommels plechtig overhandigd op de markt. De bevelhebber der Kazerne dankte bestuur en bevolking voor dit mooie gebaar van samenwerking. Een ontvangst der autoriteiten had ten stadhuize plaats. 's Namiddags was de kazerne toegankelijk voor het publiek. Ook had er een plechtige ontvangst met lunch voor de burgerlijke overheden plaats.

Op **Zondag 9 Mei 1948** had, zoals elk jaar, de plechtige **auto-wijding** plaats op de markt, onder de auspiciën der « Confrerie van Sint Christophorus ». De autowijding werd uitgevoerd door de Z.E.H. Kannunik Glenisson Georges.

Op **29 Mei 1948** werd de heer **Jan De Volder**, Papenbruggestraat 20 alhier, vereermerkt met het halssnoer van **Deken van den Arbeid** in de Grafische Kunsten, Conducteur offset-uitvoerder. Hierom werd hij door het Schepencollege ontvangen op **5 Juli 1948** en om de behaalde onderscheiding gefeliciteerd.

Op **26-27-28 Juni 1948** had de grootse en plechtige herdenking plaats van de « **Boerenkrijg** ». Dit jaar immers was het 150 jaar geleden dat onze jongens streden en offerden « Voor outer en heard ». Het stadsbestuur, in samenwerking met de plaatselijke Vereniging voor Vreemdelingevekeer en Toerisme (V.V.V.), had er aan gehouden deze plechtigheden een groots karakter te geven en geen moeite te sparen om ze een waardige plaats te ge-

ven in de reeks van hulde-vieringen die dit jaar overal in de Kempen werden gehouden. Op Zaterdag 26 Juni begon de reeks der feestelijkheden met een zeer geslaagd concert op de markt door het « Lioen » en de « Harmonikaïsten ». Een prachtig zomerweder scheen de feeststemming te begunstigen; op Zondag 27 Juni had een plechtige Mis plaats in Sint Pieterskerk en een grootse academische zitting in Kursaal. Van dan af moest alles doorgaan onder plassende regen. Niettemin was de belangstelling groot en mochten we ons verheugen in de aanwezigheid van talrijke geestelijke en wereldlijke autoriteiten. In de hall van het Stadhuis werd een passende gedenksteen onthuld ter nagedachtenis van Pieter Corbeels, leider der « Brigands ». 's Maandags 28 Juni moest een openluchtvoorstelling doorgaan van « Het Spel der Brigands » (P. Hardy) door het Antwerps Volkstoneel. Gans de dag door plaste de regen en noodgedwongen moest het spel doorgaan in de zaal van Sint Victor, die veel te klein bleek voor de overweldigende belangstelling der toegestroomde bevolking. Burgemeesters en Schepenen uit verschillende gemeenten, de schrijver van het stuk zelve, talrijke genodigden en hoogwaardigheidsbekleders woonden de voorstelling bij, die, — spijs het improvisatorisch karakter door het weder opgelegd, — een schitterend verloop kende.

Van **18 tot 25 Juli 1948** had in de lokalen van Sint Victor een grootse **Handelsfoor** plaats ingericht door de plaatselijke Kristen Middenstands Bond. De tentoonstelling kende een welverdiend succes. Een grote tombola werd door de inrichtende nijveraars en handelaars aan de talrijke bezoekers aangeboden.

Van **18 Augustus tot 4 September 1948** hield de Stadsbeiaardier dhr. Marcel Trimbos een rondreis in Nederland en gaf beiaardconcerten o.a. te Maastricht, Groningen, Amersfoort, Den Haag, Delft, Schiedam, Utrecht, 's Hertogenbosch.

Op **Maandag 29 Augustus 1948** had de trekking plaats van de **Jubileum-Tombola**. Het was inderdaad 25 jaar lang dat het stadsbestuur elk jaar ter gelegenheid van de Turnhout-Kermisfoor een weldadigheidstombola had ingericht die de noodlijdenden van stad en streek ten goede komt.

De Turnhoutse Kermisfoor kende ook dit jaar een **50 Jarig Jubileum**. De heer **L. Pelckmans** n.l. foorkramer, vierde zijn Vijftigste bezoek aan de Turnhoutse Kermisfoor. Hij werd plechtig ten Stadhuize ontvangen, ontving een passend gedenk-cadeau en de toelating om in 1949 gratis zijn standplaats op het foorplein in te nemen. Talrijke afgevaardigden van het foorkramers-ambacht, benevens plaatselijke autoriteiten woonden de plechtigheid bij. Daarna werd dit jubileum door foorkramers en bevolking uitbundig en feestelijk gevierd.

IN MEMORIAM

Op 8 Juni 1948 overleed te Turnhout dhr. JOANNES BAPTISTA MARS-BOOM, Stadssecretaris, in den ouderdom van 48 jaren.

De heer Marsboom was in dienst der Stad Turnhout sedert 1917. Geboren te Turnhout den 29-8-1899, deed hij er schitterende studiën aan de Rijks-middelbare School en kwam reeds op 17-jarige leeftijd als klerk op het Stadhuis.

Spoedig maakte hij er grote vorderingen. Leerling van de stichtingsleergangen voor Bestuurswetenschappen was hij er gedurende drie jaren de onklopbare primus van.

In 1926 werd hij tot Bureelhoofd aangesteld. Door zijn diepe kennis van de administratie en het administratief recht verwierf hij aller achting en was hij de raadsman, niet alleen van het plaatselijk bestuur, maar zelfs van vele mandatarissen uit de streek, die bij hem in moeilijke bestuurlijke aangelegenheden om raad en daad kwamen.

In 1940 werd hij, bij het op pensioen gaan van de heer A. Leysen, thans ere-secretaris, met algemeen instemming tot Stadssecretaris bevorderd. In dit ambt maakte hij de zo moeilijke oorlogsjaren door, en wist door zijn wijs beleid en voorzichtig optreden de stad van vele rampen te sparen.

Na de bevrijding ving hij onvermoeid met de wederinrichting van de diensten aan. Doch zijn gezondheid was geknakt... Herhaaldelijk moest hij gedurende enkelen tijd zijn ambtsbezigheden staken. Tot dan, onverwachts nog en onvoorzien, kwam de harde tijding: De heer Marsboom had het tijdelijke met het eeuwige verwisseld. Zijn leven, reeds hard getroffen door het vroegtijdig afsterven zijner geliefde echtgenote, de zware zorg om zijn vier kinderen, zijn harde en voortdurende plichtsbetrachting, was kort maar rijk aan verdiensten. Moge de Heer hem hierom genadig en rijkelijk belonen.

Op Vrijdag 11 Juni 1948 werd hij, onder grote toeloop van vrienden, collega's, waardigheidsbekleders, bevolking, als een prins ten grave gedragen. Hij was een groot man, hij was een groot secretaris.

**DE VREDE VAN MUNSTER IN 1648
PRINSES AMALIA VAN SOLMS
LANDSVROUWE VAN TURNHOUT**

door

Kanunnik J. E. Jansen O. Prem.

Stadsarchivaris

Turnhout viert dit jaar de herdenking van een van de gewichtigste tijdspannen in zijn geschiedenis. 't Is 300 jaar geleden (1648-1948), dat een illustere Prinses uit het Huis van Oranje, Amalia van Solms-Braunfels, weduwe van de beroemde prins Frederik Hendrik, landsvrouw werd van de Stad en het Land van Turnhout. De Vrede van Munster had haar deze belangrijke heerlijkheid toegekend.

Tachtig jaren lang had de oorlog in de Nederlanden gewoekerd. Intussentijd pleegden de passerende troepen, opstandige soldaten en stropers, alle soorten plunderingen en brandstichtingen. Een vermaarde veldslag was in 1597 te Turnhout-Tielen geleverd. Prins Maurits van Nassau had hier de Spanjaarden verslagen en de oude burcht ingenomen. Holland was in opstand gekomen tegen Spanje en had zich met Prins Willem van Oranje, aan het hoofd, vrij van 't Spaans juk verklaard.

Te midden van de strijd brak wat rust aan met het Twaalfjarig Bestand in 1609. Jan Gevaerts, secretaris van Turnhout, had er een aanzienlijke rol gespeeld. Een andere geest vloede uit dit Bestand voort. De algemene zucht naar vrede begon Spanje en de Nederlanden te beïnvloeden. Ook was 1609 een voorspel van het definitieve 1648.

De Stad en het Land van Turnhout beleefden in deze periode een merkwaardige verandering. De 21e Maart 1612 kwamen zij in het bezit van de katholieke prins, Willem van Oranje, graaf van Buren, zoon van Willem I de Zwijger en broeder van Prins Maurits. Goede verwachtingen werden op de nieuwe landshoer gesteld. Hij stierf, eilaas reeds in 1618.

De aartshertogen hernamen hun vorige rechten. 't Was wederom van korte duur. Aartshertog Albrecht overleed in 1621. Daar uit zijn huwelijk met aartshertogin Isabella geen kinderen gesproten waren, gingen de Nederlanden terug naar de Spaanse kroon.

Koning Filips IV was verre van de gewenste vorst te zijn. Hij regeerde als een onbeduidend monark, die zijn rechten in de Nederlanden niet kon handhaven. Na de dood van Prins Maurits van Nassau, volgde in 1623 zijn broeder Frederik Hendrik hem als stadhouder op. Moedig veldheer, wat hij vooral toonde bij de inname van 's Hertogenbosch in 1629, bezat hij evenmin als zijn broeder Maurits, de hoedanigheden van een staatsman. Daarbij maakten de onwil en de tweedracht van de gewesten het hem soms nog al moeilijk.

Te midden van al die conflicten kwam een ander personage op, dat, ofschoon niet rechtstreeks in de politiek gemoeid, achter de schermen al zijn invloed imponeerde. Prins Maurits, ongehuwd, alvorens te sterven, zette zijn broeder Frederik Hendrik aan in het huwelijk te treden met een Fraulein dat hij reeds kende, de hofdame van de onttroonde koningin van Bohemen, gravin Amalia van Solms-Braunfels. Zij was een vrouw van uitnemende gaven, al was zij niet van praal- en hebzucht vrij te pleiten. Als echtgenote van Prins Frederik oefende zij een grote invloed uit op het hart van de stadhouder, schonk hem verscheidene kinderen en beoogde vooral de bloei van het Huis van Oranje en de vooruitkomst van haar kroost. Zulke kranige huysvrouw, zullen wij zeggen, moest afwijken van alle oorlogsinzichten en op vrede aansturen. Maar de prinses stond te midden van heerszuchtige mogendheden die het vooral op de Nederlanden gemunt hadden. In 't land zelf was de oorlogsneiging niet uitgedoofd. De Hollandse Republiek, rustig in haar overwinningen; vreesde het machtige Frankrijk tot nabuur te krijgen. Pamfletten werden rondgestrooid, intriges werden uitgespeeld en de diplomatieke wereld hield er een zonderlinge naïver op na. Iedereen stelde de bedekte invloed van de Prinses Amalia van Solms op prijs. Zij bleef niet ongevoelig aan de cadeautjes van de diplomaten, beminde de juwelen en de paarlen, zo men op haar portretten kan zien, doch ging van haar standpunt niet af: de welvaart van haar Huis en de vrede van haar land. Haar bezorgdheid groeide steeds aan sedert de gezondheidstoestand van haar ge-
maal meer en meer verslechterte.

Terwijl er nog traag gevochten werd, kwamen de gezanten van de mogendheden, in 1643, te samen te Munster in Westphalen met de Nederlandse afgevaardigden. Zij hielden een groot algemeen vredescongres. Daar de ziekte van Prins Frederik geen hoop op genezing liet, bespraken de gezanten sommige kwesties vaker met zijn gemalin dan met hem. Amalia van Solms scheen nogal Frans gezind, niettegenstaande zij haar neiging voor Spanje niet prijs gaf, doch Oranje boven alles. De besprekingen te Munster stapten over vele moeilijkheden heen en bleven niet werkeloos. Half Juli 1646 waren de Nederlandse en Spaanse afgevaardigden het eens over het te sluiten vredesverdrag. De Nederlandse afgevaardigde, J. de Knuyt, bracht er de Prinses van op de hoogte. Frankrijk bleef evenwel nog altijd verwar-
ring stichten. Maar Nederland stoorde er zich niet aan. In November van 't zelfde jaar vertrokken de Nederlandse gezanten wederom naar Munster en

hadden het geluk te bestatigen dat een voorlopig traktaat tussen Spanje en de Republiek gereed lag. Het gold geen traktaat van bestand, maar een van echte vrede.

Men kwam eindelijk op de 8e Januari 1647 overeen « dat de Koning Prinse Fredrik Henrik de Heerlykheid Montfoort by Roermonde, die Graave Henrik van Wirtemberg toebehoord hadt, n nu, door den Hertoge van Aarschot, bezeten werdt, benevens de Heerlykheid Turnhout in Brabant, afstaan zou; de eerste van welken vijftienduizend, en de andere twaalfduizend guldens, jaarlijks, opbragt. Aan de Prinsesse, zyne Gemaalinne, werdt de Stad en Heerlykheid van Zevenbergen afgestaan. Doch alle deeze Heerlykheden zouden ter leen gehouden worden van den Koning; en, van wege den Prinse, werdt beloofd, dat de Roomsche-Katholyke Godsdienst, aldaar, in den zelfden staat zou blyven, als zig dezelve tegenwoordig bevondt. De Prins stond hier-tegen alle zyne eischen en regten; op goederen, gelegen in de Spaansche Nederlanden, af aan den Koning; die nog beloofde, hem te zullen bezorgen de helft in het Markgraafschap van Bergen op Zoom, die der Prinsesse van Hohenzollern, door den Raade van Brabant in den Haage, toegewezen was, wordende de wederhelft bezeten door den Prinse van Oranje zelve; wiens Graaffschap Meurs de Koning ook zou doen verheffen tot een Hertogdom, leenroerig van het Duitsche Ryk; daaraan hegtende een naburig Landgoed, welk tienduizend guldens, jaarlyks, opbragt. »

Doch de dood van Prins Frederik Hendrik op 14 Maart 1647, gaf gelegenheid tot enige veranderingen. Zijn zoon, prins Willem, sloot de 27e December van 't zelfde jaar een nieuw verdrag met de koning van Spanje. Deze beloofde « de inkomsten van Montfoort te zullen verhoogen tot op twee-entertigduizend guldens, en in plaats van Zevenbergen alleen, Zevenbergen en Turnhout, te zullen afstaan aan de Prinsesse Weduwe. Tegen de helft van het Markgraafschap van Bergen op Zoom beloofde zyne Hoogheid, gelyk ook reeds by het voorgaande Verdrag geschied was, aan den Koning af te staan zyn regt op de Heerlykheden Diest, Sichem en Scherpenheuvel, Meerhout en Voorst, Herstal, Grimbergen en Waasten, en op het Huis van Oranje te Brussel. Voorts werdt, ook in dit Verdrag, vastgesteld, dat de Roomsche Godsdienst in de Heerlykheden Montfoort, Turnhout en Zevenbergen, blyven zou in den staat, waarin hy tegenwoordig was. Ook zou dit Verdrag geene kracht hebben dan na het uitwisselen der bekragtingen van het Algemeen Verdrag van Vrede, tussen den Koning en de Staaten. »

Hoe langer de besprekingen duurden, hoe meer men de vrede verlangde. Vermits Frankrijk altijd moeilijkheden verwekte, kwam men tot het besluit van een afzonderlijke vrede te sluiten tussen Spanje en Nederland. Na een laatste Congressvergadering te Munster, werd de vrede, in een verdrag van 79 artikelen, definitief gesloten de 30e Januari 1648 en de 15e Mei daarop, plechtig bevestigd.

Hoe glansrijk deze Vrede voorkomt voor de Noordelijke Vereenigde Provinciën, die nu als « vrije en souvereijne Staten » onder de Europeesche Mogendheden mogen optreden, daarentegen werd het een ramp voor de Zuidelijke, thans Spaanse Nederlanden. Weliswaar was het catholicisme gered, maar op stoffelijk gebied zonken onze provinciën met Spanje zelf, in dieper verval. De Schelde « alsmede de Canalen van 't Sas, 't Swijn en andere zeegaten daarop responderende » werden door de Staten « ghesloten gehouden » (art. 14); de schepen en goederen, in en uit de Vlaamse havens komende, zouden even zwaar belast « worden en blyven » als die in en uit de Schelde, het Sas, het Zwin enz. komende (art. 15), opdat de gevreesde concurrentie van Antwerpen en Vlaanderen voor altijd zou worden geknot. Noord-Brabant, met Breda en 's Hertogenbosch, gewest dat met zijn dorpen zo dicht aardrijkskundig, stoffelijk en zedelijk bij onze Antwerpse Kempen stond, werd aan de Republiek toegevoegd.

Hoe zwart wij de toestand van de Zuidelijke Spaanse Nederlanden ook inzien, o wisselvalligheid van het lot! ware ons dierbaar vaderland zo mis-

handeld niet geweest, wat wij ook sterk aanvoelen, de Stad en het Land van Turnhout werd niet diep ongelukkig. Integendeel onze streek kreeg een machtige beschermster in de nieuwe Landsvrouwe, de Prinses Amalia van Solms. Laat ons over haar gebreken heen stappen en enkel haar grote h edanigheden waarderen. Wat hoog voor deze politieke Vrouw pleit, is da zij getrouw bleef aan de artikelen van het Vredesverdrag. Als protestant heeft zij nooit in iets de katholieke godsdienst te Turnhout verhinderd, zelfs heeft zij bijgedragen om de Zusters van het H. Graf in haar stad in te burgeren.

Het ging er nu om in het bezit van haar heerlykheid te treden. De 21e Mei en de 1e juli 1648 vergaderden de gevolmachtigden van de beide partijen, Holland en Spanje, op het stadhuis te Turnhout om de overgang vast te leggen. Er handelde iets aan de bestanddelen. De bevestiging werd uitgesteld. Intussen werd de moeilijkheid vereffend. De 12e April 1649 verschenen opnieuw de gevolmachtigden. Men werd het eens op de overdracht, die nog dezelfde dag in de stad geschiedde. De opene brieven van de koning, goedgekeurd door het Souverein Leenhof van Brabant, zouden nadien worden getekend, de 26e October.

De Prinses liet aan de schepenen weten dat zij haar blijde intrede in de stad zou doen. Geheel de Raad vergaderde, alsook de vertegenwoordigers van de dorpen van het land van Turnhout. Men besliste de nieuwe Landsvrouwe plechtig in te halen en met geschenken te vereren.

De 8e September kwam de Prinses met een groot gevolg over Tilburg, Poppel, Weelde en Ravels, langs de Potterstraat, Turnhout binnen. De beschrijving ervan wordt in 't stadsarchief bewaard. Wij komen er niet meer op terug, daar Heuvelmans en wijzelf in menig werk dit onderwerp verhandeld hebben.

Amalia van Solms was welkom in Turnhout, na al de ellenden van vroeger. De inwoners verhoopten nu hun nijverheid en hun handel met Holland intensiever te kunnen opdrijven. De prinses toonde zich waardig van het vertrouwen dat de Stad en het Land in haar stelde. Citeren wij slechts drie bijzondere gevallen. Door bemiddeling van de Prinses bij de Landvoogd Leopold Willem, ontsnapte haar Heerlykheid meermaals aan inlegering van troepen en militaire lasten. De tweede weldaad bestond in de opbouw van het gedeeltelijk afgebrand kasteel. Turnhout kreeg zijn oude trots weder, wel zo schoon niet als ten tijde van de koningin Maria van Hongarije, maar toch voldoende luisterrijk om nu als monument te prijken. De derde voorname daad trof de beplanting van het Grotenhout, schrikkelijk tevoren gehavend. Zij bracht er zelfs een nieuwe houtsoort in en gelastte haar rentmeester de dennencultuur te bevorderen.

Eindelijk werd de overdracht de 26e October 1649 en de 29e Juli 1651 bepaald vastgelegd door de akte die wij in het Rijksarchief te Brussel (Cour féodale, nr 111) afschreven en hier laten volgen. Zie ook : Le Roy. Notitia Marchionatus S.R.I., bl. 397 en Bewijsstukken van Turnhout in het Verleden en het Heden, nr XII :

PHILIPPE par la grace de Dieu Roy de Castille, de Leon d'Arragon, &c. A tous ceux qui ces présentes verront Salut comme par le traité de paix arrêté entre nous, & les Srs Estats des Provinces unies du pays-bas le 30 janvier 1648. & publiée en la ville de Munster le 17. de May ensuivant, & certains pointz sepáremment concluz entre Don Gaspar de Bracamonte & Guzman, Comte de peneranda Gentilhomme de nostre Chambre de noz Consaulx de Chambre & justice, nostre Ambassadeur extraordinaire en Allemagne, & nostre premier Plenipotentiaire pour le traité de la paix generale en nostre nom d'une part, & Messire lehan de Knuyt Chlr. Sr de Viel & nouveau Vosmaer, & representant les nobles a l'assemblée des estatz de la province de Zelande Ambassadeur Extraordinaire & Plenipotentiaire des estatz generaux desdits provinces pour ladite paix et premier Conseiller de feu le Sr Prince d'Orange de la part d'icelluy d'autre, le vingte septiesme

de Decembr: 1647, plus particulièrement referez au 45. article dudit traité, il a este convenu, & promiz que pour entierement estaindre toutes les actions et pretensions que led. Sr Prince pouvoit avoir envers nous, où a nostre charge nous cederions, et donnerions au prouffit de Dame Emilie Princessé Douairiere d'Orange, mere du Sr Prince d'Orange a present vivant la terre et Seigneurie de Turnhout, scituée en nostre Duché de Brabant avec le chasteau, bancq de Schoonbroeck et toutes aultres appendences, droictz, et juridictions sans rien reserver, mesmes de faire suivre a icelle Dame Princesse avecq la mesme terre et Seigneurie de Turnhout les villages, hameaux et aultres droictz qui d'ancienneté ont dependu, et appartenu a icelle terre et Seigneurie comprins ceulx qui par cy devant ont esté venduz, et desmembrez de nostre part, lesquelz nous avons prins a nostre charge de rachapter, et d'en contenter, et satisfaire tous ceulx qui pourroyent avoir quelque droit, ou possedoient, quelques parties de ladite Terre et Seigneurie en la dechargeant de toutes rentes, a rachapt, deniers levez a interest, engagements et aultres charges, sans rien reserver a l'effect que ladite Dame Princesse, ses hoirs successeurs ou ayans cause en puissent jouyr librement purement et plainement, sans aulcune controverse ou engagement. Le tout a charge et condition de tenir laditte Terre et Seigneurie de Turnhout avecq ses appartenances de nous en fief a cause de nostredit Duché de Brabant, et que la religion Catholique sera maintenue ainsy qu'elle y estoit pour lors, et les Ecclesiastiques en leurs biens fonctions libres exercices immunitéz ainsi qu'il est plus particulièrement reprins dans le traicte et accord en dressé soubz les respectives signatures desdits plenipotentiaires en date que dessus, dont la teneur est telle. Comme Don Gaspar de Bracamonte et Gusman Comte de Peneranda Gentilhomme de sa Majesté d'Espagne du Conseil de la Chambre, & justice, son Ambassadeur extraordinaire en Allemagne, & son premier plenipotentiaire pour le traicte de la paix generale, &c. de la part & au nom de sadite Majesté & Me'sire Jean de Knuyt Chr. Sr du vieu. & nouveau Vosmaer, & representant les nobles a l'assemblée des estatz de la province de Zelande, Ambassadeur Extraordinaire & Plenipotentiaire des estatz generaux des provinces unies pour le traicte de la paix & premier Conseiller, de feu Prince d'Orange de la part et au nom d'icelluy Prince, ont fait certain accord en date du 8 Janvier 1647. touchant les pretensions, qu'icelluy Prince pretendoit avoir a la charge de sadite Majesté & que du depuis ledit Sr Prince est venu a deceder ont les susdits contractans a scavoir le susdit Seigneur Comte de Peneranda au nom de sadite Majesté & le dit Sr de Knuyt au nom du Sr Prince d'Orange a present derechef convenu, & accordé, que le susdit accord du 8. de Janvier 1647. demeurera en son entiere force, & vertu pour estre punctuellement observé, & executé en tous poincts, hormis & excepté ce que se trouve changé par ce present accord, s'ensuyt, a scavoir que pour esteindre entierement toutes actions, & pretensions que ledit Sr Prince pouvoit avoir envers sadite Majesté elle donnera, & cederá absolument audit Sr Prince, ou s'il vient a mourir devant la conclusion & ratification du susdit traité de paix, a ses hoirs & successeurs ou ayans cause, la terre & Seigneurie de Montfort, scituée a l'entour de Ruremonde avecq toutes appendences & dependences, droicts & juridictions d'icelle sans rien reserver promettant sadite Majesté de faire augmenter les revenuz de la susdite Terre et Seigneurie par pieces, ou terres d'alentour de la scituées, jusques a trente deux mille florins par an, sans deduction, ou reserve, donnera & cederá outre ce encor ladite Majeste au prouffit de la Dame Princesse d'Orange Douairiere Mere du Seigneur Prince d'Orange la ville & Seigneurie de Sevenbergen, avecq tous droicts, juridictions, & revenue en dependans, sans rien reserver, item cederá & donnerá encor au prouffit de ladite Dame Douairiere la Terre & Seigneurie de Turnhout scituée en Brabant, avecq le Chasteau, bancq de Schoonbroeck, & toutes aultres appendences & dependences droicts & juridictions, sans rien reserver, promettant sadite Majesté de faire suivre avecq la susdite terre & Seigneurie de Turnhout a ladite Dame

Princesse Douairiere les villages hameaux & aultres droicts, qui d'ancienneté, ont dependu & appartenu a icelle terre, & Seigneurie comprins, ceulx qui par cy devant ont esté venduz & desmembrez par sadite Majesté s'obligeant sa Majesté les faire rachapter & d'employer audit rachapt, jusques a la somme de vingt a vingt cinq mille florins, & non promettant aussy sadite Majesté de contenter & satisfaire tous ceulx qui pourroyent avoir quelque droit ou possedent quelques parties sur lesdites terres, ville & Seigneuries de Montfort, Zevenberghe, & Turnhout, & en outre sa Majeste, s'oblige aussy a decharger lesdites parties de toutes rentes a rachapt, deniers a interest engagement, & toutes aultres charges dans rien reserver, afin que ledit Sieur Prince & ladite Dame Princesse sa Mere, leurs hoirs successeurs ou ayans cause (comme dict est) en puissent jouyr librement, purement & plainement sans aulcune controverse, ou engagement, le tout a charge & condition de tenir en fief toutes lesdites terres de sa Majeste excepté celles tenues en fief d'aultres, & que la religion Catholique y soit aussy maintenue, comme elle y est presentement, & les Ecclesiastiques en leurs biens, fonctions libres, exercices & Immunitéz moyennant lesquelz transports ledit Sieur de Knuyt au nom dudit Sieur Prince, & en cas qu'il vient a mourir devant la ratification du susdit traité de la paix au nom de ses hoirs successeurs ou ayant cause promet de ceder & quicier toute action & pretention qu'icelluy Prince pourroit avoir a la charge de sa Majeste ou de ses subjects au regard des pretensions sur lesquelles on traite icy & encor que par le 24 article de la paix sera conditionné que ceulx sur lesquels ont esté saisis & confisquez les biens a l'occasion de la guerre, ou leurs heritiers, ou en ayans cause jouyrant d'iceulx biens durant la paix & en prendront la possession de leur autorité privée, & en vertu du present traité sans qu'il soit besoing d'avoir recours a la justice nonobstant toutes incorporations au fisque, engagements, dons et faitz, traitez, accords et transactions quelques renonciations qui ayent esté mises esdits transactions pour exclure la partie desdits biens, ceulx a qui ils doivent appartenir, ce nonobstant est accordé que ledit Seigneur Prince ou en cas qu'il vient a deceder devant la conclusion & ratification du susdit traité de paix ses hoirs successeurs ou ayans cause demoureront en possession & jouissance du Marquisat Berghes op Zoom pour aultant que le ledit Seigneur Prince le possede a present comme aussy ledit Sieur Prince ou ses hoirs (comme dict est) seront miz de la part de sa Majesté dans la pleine possession & jouissance de la part & portion restante dudit Marquisat de Bergues, dont icelluy Seigneur Prince n'est pas en possession & ce aussy-tost que le traité de paix sera ratifié a l'encontre de quoy & pour satisfaire a l'importance dudit Marquisat, sa Majesté sera mise dans la pleine possession & jouissance des parties suivantes, des biens appartenans en propriete audit Seigneur Prince, a scavoir de la ville & Baronnie de Diest, Item de la terre, & ville de Sichein, & Montaigu, item de la Franche Seigneurie de Meerhout, & de Vorst, item de la Franche Seigneurie de Herstal, Item de la Baronnie de Grimbergen, Item de la ville & Baronnie de Warneston, avecq toutes appendences, & dependences d'icelles, Item de la maison dudit Seigneur Prince a Bruxelles & ce jusques a ce, que de la part de sa Majesté sera procuree l'effective permutation dudit Marquisat avecq tout ce qui en depend a l'encontre des susdits biens dudit Seigneur Prince & laditte permutation faite, demurerat pour tousiours ledit Marquisat audit Seigneur Prince, ses hoirs successeurs, ou ayans cause & les aultres ditz biens a sa Majesté ou a celluy a qui ledit Marquisat debvroit competer, promettant ledit Seigneur Comte de Peneranda, que de la part de sa Majeste ladite effective permutation sera procuree dedans le terme de six mois apres la ratification du traité de paix. Seront aussy de la part de sadite Majeste faitz debvoirs affectez envers sa Majeste imperiale afin que la terre de Meurs appartenante audit Seigneur Prince puisse estre augmentée de quelque place de l'empire a l'entour de la scituée, qui vaille par an jusques a dix mille florins, & que le tout ensemble estant

érigé en Duché puisse d'orenavant estre tenu en fief & relever de l'empire, le tout a condition que jusques a la conclusion & ratification dudit traité de paix ce present accord ne sera obligatoire mais ladite conclusion, & ratification estant faite, sera le present accord entierement & punctuellement accomply effectué & observé & de mesme valeur, comme le susdit traité de paix. Faicte Munster ce 27. Decembre 1647. est signé el Conde de Penceranda, A. Brun & J. de Knuyt, et bien qu'en icelle conformité apres ladite publication de paix nous ayons a la deliberation de nostre trescher, & tresamé bon cousin Leopold Guillaume par la grace de Dieu Archiducq d'Autriche, Ducq de Bourgoigne, &c. Lieutenant Gouverneur & Capitaine general de noz pays-bas & de Bourgogne &c. Et par advis de noz treschiers & feaulx les gens de nos Consaulx d'estat, & Finances, non seulement fait rachapter les villages, hameaux & aultres, droicts cy devant venduz & esclisiez de ladite terre & Seigneurie de Turnhout & contenté ceulx qui y pourvoyent pretesdre quelque droit, soit de proprié ou possession mais aussi a lad. Dame Princesse d'Orange de nostre consentement esté mise en l'actuelle possession de la mesme terre avecq tout se qu'en dépend, il semble touttefois pour plus grande seurté de la mesme Dame Princesse touchant la realite de ladite Seigneurie estre convenable ainsy qu'elle nous at aussy fait requerir, d'avoir sur ce nos lettres patentes en tel cas pertinentes scavoir faisons que nous ces choses considerées ayans pour agreable tout ce qu'a esté fait & negocié en ce regard de nostre part & ne desirans rien plus, que de pouvoir promptement a l'accomplissement desdits promesses avecq les assurances, & solemnitez en tel cas necessaires, avons de nostre certaine science autorité, & puissance absolue donné, cedé & transporté au pied & sur les conditions au prouffict de ladite Dame Princesse Douairiere d'Oraigne ses hoirs successeurs, ou ayans cause ladite terre & Seigneurie de Turnhout avecq le Chasteau, bancq de Schoonbroeck & toutes aultres appendences, & dependences droictz & jurisdictions sans rien reserver, avec les villaiges hameaux & aultres droictz que d'anciennete ont dependu, & appartenu a icelle terre & Seigneurie la quelle nous avons separé, desmembre & esclisiez, separons desmembrons & esclissons des Domaynes de nostre dit pays & Duché de Brabant, pour ladite Dame Princesse ses hoirs & ayans cause, la posseder d'orenavant paisiblement & perpetuellement comme son propre bien selon les droictz, loix, & coustumes du pays, a charge que ladite Dame Princesse ses successeurs ou ayans cause seront obligez de tenir d'orenavant ladite terre & Seigneurie avecq ses appendences comme dessus de nous en plein fief a cause de nostre Cour Feodale dudit Brabant aux droicts de relieff hommages, & aultres redevances que tous aultres noz fiefs tenu de Brabant nous doibvent & sont soubzmiz & au sur plus que la religion Catholique y sera maintenue a l'advenir ainsy qu'elle y est & les Ecclesiastiques conservé en leurs biens fonctions libre exercice & immunité moyennant quoy mandins & ordonnons aux Lieutenant & hommes de fief de la Cour Feodale de Brabant de recevoir ladite Dame Princesse Douairiere d'Orange a tiltre que dessus pour Dame proprietaire & Feodale de ladite terre & Seigneurie de Turnhout, & ce qu'en depend, si donnons en mandement a noz treschiers & feaulx les chefz Tresorier general, & Commis de nosdits Domaines & Finances, Chancelier & gens de nostre Conseil de Brabant, President & gens de nostre Chambre des Comptes au dit Brabant & tous aultres noz officiers soubz lesquel ladite terre & Seigneurie est scituée, & lesquelz cy devant en ont eü la maniance, & recepte ensemble a tous aultres noz justiciers officiers, & subjects qui ce regardera presens ou futurs, qu'ils & chaqu'un d'eulx a qui il appartiendra facent souffrent & laissent ladite Dame Princesse, ses hoirs successeurs representans, ou ayans cause plainement & paisiblement jouir, & user de ladite terre & Seigneurie en la forme et maniere avant dicte, procedant par lesdits, de noz Finances, & Comtes en Brabant a la verification & interinement de ces presentes selon leur forme & teneur, & en rapportant par nosdits officiers

a qui il touchera vidimus, ou copie authenticque de cestes pour une & la premiere fois tant seulement, nous voulons lesditz noz Officiers estre tenu francq quit & deschargez en leurs comptes des parties concernantes ladite Seigneurie, ordonnans auxdits de nostre Chambre des Comptes d'ainsy le faire, sans aucune difficulté, car ainsi nous plaist il donné en nostre ville de Bruxelles le 26 d'Octobre, l'an de grace mil six cents quarante neuf & de noz regnes le 29. & estoit paraphé THULD. vt embas estoit escript Par le Roy, Monseigneur l'Archiducq, Lieutenant Gouverneur & Capitaine General, &c. Le Comte d'Isembourg Chlr. de l'ordre de la thoison d'or premier chiefz Messires Francois de Kinschot Chlr. de l'ordre militaire de S. Jacques & Phle. le Roy aussy Chlr. Sr de Broechem Commis des Finances & aultres present signé VERREYCKEN, & estoient icelles lettres sellées avecq le grand seel de sa Majesté en sire vermeille y appendant en double queue de parchemin & plus bas estoit escript ce que s'ensuit, les chefz Tresorier general & Commis des Domaines & Finances du Roy consentent & accordent en tant qu'en eulx est que le contenu au blancq de cestes soit furny & accomply & en la mesme forme et maniere que sa Majeste la veult, & mande estre fait par icelluy blancq, fait a Bruxelles au Conseil des Finances soubz le seing manuel desdits chiefz Tresorier general & Commis le XXIX Juillet 1651. & estoit signé le Comte d'Isembourg, Dennetier, de Grisperre, Ph. Le Roy & encore plus bas estoit encores escript ce que s'ensuit, aujourd'huy le 8. d'Aoust 1651. ont ces presentes lettres patentes este veues & leues au Bureau de la Chambre des Comptes du Roy en Brabant, & Illecq selon leur forme & teneur interinees et enregistres au registre des chartres, octroys & aultres affaires dudit Brabant y tenu & reposant commencent l'an M.D.C. quarante six au de hors marqué de la lettre M. folio LXXX verso & seq. paraphé Le Roy Vt & signé B. Havet.

L I T T E R A T U R

- Stadsarchief. Dossier Amalia van Solms.
J. Cuvelier — **J. Lefrère**. Correspondance de la Cour d'Espagne sur les affaires des Pays-Bas au XVIIe siècle. T. IV. Précis de la correspondance de Philippe IV (1647-1665); Bruxelles, 1933.
Groen van Prinsterer. Archives de la Maison d'Orange-Nassau, 2e serie, d. III en IV.
A. Waddington. La République des Provinces-Unies, la France, et les Pays Bas espagnols de 1630 à 1650. Paris, 1895-1897; 2 d.
J. E. Jansen. Turnhout in het verleden en het Heden. Turnhout, 1905; 3 d. met Bewijsstukken.
Idem. Turnhout en de Kempen. Turnhout, 1946.
H. Pirenne. Histoire de Belgique. Bruxelles, 1919, d. IV.
P. J. Blok. Geschiedenis van het Nederlandse Volk. Leiden, 2de druk, d. II.
J. Wagenaar. Vaderlandsche historie. Rmsterdam, 1793, d. IV.
Altmeyer en Wijs. Geschiedenis van den Vrede van Munster. Antwerpen, 1852.
R. Delplanche. Pierre Roose, chef-président du conseil privt des Pays-Bas (1586-1673). Bruxelles, 1943.
P. J. Heuvelmans. De luisterrijke Intrede van de Vorstin van Oranje, Amalia van Solms, als Vrouwe van Turnhout. Turnhout, Brepols & Dierckx zoon, z.d.
Dr Th. Jorissen. Historische Bladen. Haarlem, 1895; 4de druk.
A. J. Servaas van Rooyen. Haagsch Jaarboekje voor 1899. 's Gravenhage 1898.
Dr A. Kleinschmidt. Amalie von Oranien geborene Gräfin zu Solms-Braunfels. Berlin, 1906.
A. Hallema. Amalia van Solms. Een lang leven in dienst van haar natie. Amsterdam, J. M. Meulenhoff, z.d.
Dr T. J. Geest. Amalia van Solms en de Nederlandse politiek van 1625 tot 1648. Baarn, 1909.

INHOUD

Titel I. Staat der Bevolking	5
Titel II. Gemeentebestuur	9
Titel III. Stadsfinantiën	15
Titel IV. Openbare Onderstand	17
Titel V. Eredienst	20
Titel VI. Openbaar Onderwijs	25
Titel VII. Schone Kunsten, Wetenschappen, Letteren	30
Titel VIII. Gezondheidsdienst	41
Titel IX. Justitie, Gevangenis, Politie	43
Titel X. Militie	48
Titel XI. Openbare Belastingen	50
Titel XII. Openbare Werken	51
Titel XIII. Landbouw	59
Titel XIV. Handel en Nijverheid	61
Titel XV. Feesten — Merkwaardigheden	67
Aanhangsel : I. In Memoriam J. B. Marsboom	72
II. De Vrede van Munster (1648) en Prinses Amalia van Solms	72